

Høgskulen på Vestlandet

Masteroppgave

MASA645

Predefinert informasjon

Startdato:	04-06-2021 09:00	Termin:	2021 VÅR
Sluttdato:	18-06-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Masteroppgave		
Flowkode:	203 MASA645 1 MØ 2021 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	415
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	24983
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Ja, Helsefremmende miljø på sosiale medier

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Ja, Folkehelseinstituttet, Vestland fylkeskommune, Bergen
kommune

MASTEROPPGAVE

Medvirkning i Folkehelsearbeid – En undersøkelse av metodeutvikling og bruk av deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling

Participatory Practice in Public Health Work – A study of method development and use of participatory methods in public measure development

Marit Burkeland-Lie (410) & Anette Nygard Næss (415)

Mastergrad i Samfunnsarbeid

Institutt for velferd og deltakelse

Gudmund Ågotnes

18.06.21

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Mastergradsoppgave i Samfunnsarbeid, Høgskulen på Vestlandet

Medvirkning i folkehelsearbeid: En undersøkelse av metodeutvikling og bruk av deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling

Av Marit Burkeland Lie og Anette Nygard Næss, juni 2021.

Bakgrunn og formål: Høsten 2020 ble vi med i folkehelseprosjektet *Helsefremmende miljø på sosiale medier* (HMSM), hvor vi har vært involvert i tiltaksutviklingen deres. HMSM retter seg mot barn og unge, sosiale medier (SOME) og psykisk helse, og ønsker å utvikle helsefremmende tiltak basert på medvirkningsprosesser. Helsedirektoratet ønsker å styrke kommunenes folkehelsearbeid, blant annet ved kunnskapsdeling og metodeutvikling og -utprøving. Derfor har vi utviklet en modell (SIMOT) som skal tilrettelegge for medvirkningsprosesser. Vi har også gjennomført og analysert piloteringen av modellen.

Problemstilling: Masteroppgaven skal svare på følgende spørsmål; 1) Hvilke helsefremmende tiltak ønsker og mener ungdom at de trenger?; 2) Hvordan fungerte piloteringen av SIMOT?; 3) Hvilken nytte har deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling?

Metode: Oppgavens datamateriale tar utgangspunkt i fire gjennomføringer av metoden vi har kalt SIMOT, inspirert av den deltakerdemokratiske metoden OPERA og prinsipper fra samfunnsarbeid. Deltakerne våre er elever ved to videregående skoler.

Funn: Våre funn er knyttet til de tre spørsmålene som oppgaven skal svare på. Først og fremst har vi identifisert hvilke behov og ønsker våre deltakere har for helsefremmende tiltak. Videre har vi analysert piloteringen av SIMOT og identifisert forbedringspotensialer. Til slutt har vi reflektert over og drøftet hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder har i offentlig tiltaksutvikling.

Overordnet mål: Vi ønsker at masteroppgaven skal fungere som et bidrag til kunnskapsdeling og identifisering av gode metoder for medvirkningsprosesser, som kan styrke kommunenes folkehelsearbeid og annet endringsarbeid som vil implementere medvirkningsprinsippet i sin arbeidsmåte.

Nøkkelord: Medvirkning, deltakelse, barn og unge, sosiale medier, helsefremmende tiltak og folkehelsearbeid.

Abstract

Masterthesis in community work, Western Norway University of Applied Sciences

Participatory practice in public health work: A study of method development and use of participatory methods in public measure development

By Marit Burkeland Lie and Anette Nygard Næss, June 2021.

Background and purpose: In the autumn of 2020, we joined the public health project *Helsefremmende miljø på sosiale medier* (HMSM), where we have been involved in their measure development. HMSM targets children and young people, social media (SOME) and mental health, and are aiming towards developing health-promoting measures based on participatory practice. The Norwegian Directorate of Health aims to strengthen the municipalities' public health work, amongst other things through sharing of knowledge and method-development and -testing. Therefore, we have developed a model (SIMOT) that will facilitate processes related to participatory practice. We have also conducted a piloting of the method and analyzed it.

Research question: The master's thesis is going to answer the following questions; 1) What health-promoting measures does youth want and think that they need?; 2) How did the piloting of SIMOT go?; 3) What use does participatory methods have in public measure development?

Method: The thesis' data is based on four implementations of the method we have called SIMOT, which is inspired by the participatory method OPERA and community work principles. Our participants are students from four different classes at two different upper secondary schools.

Findings: Our findings are related to the three questions that the thesis is going to answer. First and foremost, we have identified what needs and wishes our participants have in regards to health-promoting measures. Further, we have analyzed the piloting of SIMOT and identified potential for improvement. Finally we have assessed and discussed what use a participatory method has in public measure development.

Overarching goal: We wish that the masterthesis will contribute to the sharing of knowledge and identification of good methods for processes related to participatory practice, which can strengthen the municipalities' public health work and other development work which includes participatory practice in their work.

Key words: Participatory practice, participation, youth, social media, health-promoting measures, public health work

Forord

Proessen frem mot en ferdig masteroppgave har vært en lærerik, spennende, og tidvis utfordrende prosess. Vi har imidlertid hatt mange gode støttespillere det siste året og vil benytte anledningen til å takke dem.

Først og fremst vil vi takke Bergen kommune, Høgskulen på Vestlandet, Vestland Fylkeskommune, Folkehelseinstituttet og andre samarbeidspartnere for godt samarbeid. Dere har gitt oss en unik innsikt i prosjekt- og utviklingsarbeid, og tverrfaglig samarbeid. For dette er vi veldig takknemlige.

Koronapandemien har bydd på mange utfordringer, og har preget hverdagen vår det siste året, og omstendighetene vi har måttet jobbe under. Heldigvis fikk vi gjennomføre en fysisk pilotering av modellen vår SIMOT, og for det vil vi takke de to prosjektskolene i *Helsefremmende miljø på sosiale medier* og deltakerne våre. Vi retter også en stor takk til prosjektleder Randi Træland Hella, som har støttet og hjulpet oss i prosessen med å gjennomføre masterprosjektet.

Videre vil vi takke veilederen vår, Gudmund Ågotnes, førsteamanuensis ved Institutt for velferd og deltaking ved Høgskulen på Vestlandet, for god veiledning, innspill og refleksjoner underveis. Du har vært et anker for oss i dette studieåret.

Takk til venner og familie som har bidratt med oppmuntrende ord, og en spesiell takk til Sollaug og Siri som har tatt seg tid til å hjelpe oss med oppgaveskriving og gitt oss gode innspill.

Sist, men ikke minst, vil vi takke hverandre for et godt samarbeid og gjensidig støtte. Vi vil se tilbake på minnene vi har fra masterstudiet med stor glede.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Innledning	7
1.1 Prosjektbeskrivelse	10
1.1.1 Overordnet prosjekt: Helsefremmende miljø på sosiale medier (HMSM).....	11
1.1.2 Medvirkning i tiltaksutvikling: deltakerdemokratiske metoder og helsefremmende tiltak.....	13
2. Bakgrunn for valg av tema	14
2.1 Medvirkning i Norge	14
2.1.1 Fornyet innsats på forebygging og helsefremmende arbeid	15
2.1.2 Styrker og forbedringspotensial	16
3. Teoretisk rammeverk	18
3.1 Samfunnsarbeid	18
3.1.1 Samfunnsarbeidets ulike former	20
3.1.2 Samfunnsarbeid og nyere utviklingstrekk.....	22
3.2 Demokrati og deltakelse	23
3.3 Medvirkning	24
3.3.1 Sherry R. Arnstein: A Ladder of Citizen Participation	25
3.3.2 Robert Hart: Children's Participation – From Tokenism to Citizenship.....	26
3.3.3 Tokenisme og voksnes rolle i ungdoms deltakelse.....	28
4. Metode	30
4.1 Valg og rekruttering av deltakere	30
4.2 Deltakerdemokratiske metoder	31
4.2.1 OPERA.....	32
4.2.2 SIMOT: OPERA kombinert med prinsipper fra samfunnsarbeid.....	33
4.3 Deltakende observasjon og fasilitering	35
4.4 Analysemetode	37
4.4.1 Del 1: Refleksjonsnotat – SIMOTs plan vs. praksis	37
4.4.2 Del 2: Funn fra pilotering av SIMOT.....	38
4.5 Etske betraktninger	40
5. Analyse	42
5.1 Del 1: Refleksjonsnotat – Plan vs. Praksis	42

5.1.1	<i>SIMOTS tentative plan</i>	42
5.1.2	<i>Hendelsesforløp i klassene</i>	47
5.1	Del 2: Funn fra pilotering av SIMOT	54
5.1.1	<i>Positive sider ved sosiale medier</i>	54
5.1.2	<i>Negative sider ved sosiale medier</i>	56
5.1.3	<i>Forslag til helsefremmende tiltak</i>	59
6.	<i>Kritiske Refleksjoner – Et utvidet perspektiv</i>	63
6.1	Hvordan fungerte piloteringen av SIMOT?	63
6.1.1	<i>Oppsummerende betraktninger og forbedringspotensialer</i>	64
6.1.2	<i>Türunens suksessfaktorer for OPERA</i>	65
6.1.3	<i>SIMOTs ivaretagelse av etiske og teoretiske prinsipper fra samfunnsarbeid</i>	66
6.2	Hvilken nytte har deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling?	68
6.2.1	<i>Tilrettelegging for medvirkningsprosesser</i>	68
6.2.2	<i>Kunnskapsdeling og metodeutvikling</i>	71
7.	<i>Avslutning</i>	74
7.1	Videreutvikling av SIMOT	76
	<i>Referanseliste</i>	77
	<i>Vedlegg</i>	85
	<i>Oversikt over Figurer og bilder</i>	86

1. INNLEDNING

“Det er jo ikke noe poeng i å gjøre dette for de kommer jo ikke til å høre på oss uansett”.

- Jente 17 år.

Barns rett til å uttrykke seg og bli hørt i saker som berører dem, er institusjonalisert gjennom Artikkel 12 i FNs barnerettighetskonvensjon (United Nations, 1990). Rettighetene er sterkt knyttet opp mot medvirkningsprinsippet, som i dag er institusjonalisert i Norge, blant annet gjennom at myndighetene jobber aktivt for å styrke demokratisk legitimitet. Et virkemiddel som brukes er å styrke innbyggerdialog og deliberasjon (Montin, 2007, s. 194). Gjennom medvirkning kan en styrke demokratiet, både når det gjelder input og output.

Medvirkning handler om at deltakelse skal ha en reell effekt. For å oppnå dette må en unngå å gå i fallgruver som kan føre til at konseptet, i ytterste konsekvens, fungerer mot sin hensikt (Parry & Wright, 2003, s. 388). Medvirkningsprinsippet fører imidlertid med seg praktiske utfordringer når det gjelder implementering. Et økt fokus på kunnskapsutvikling, informasjonsdeling og metodeutvikling blant norske kommuner er derfor viktig for å lette på potensielle utfordringer (Riksrevisjonen, 2015; Klausen et al., 2013). Medvirkning er et av de grunnleggende elementene i Folkehelseloven (2020, § 4), og gjennom både den, Plan- og bygningsloven (2008, § 5-1), samt Kommuneloven (2018, § 5-12), er norske kommuner forpliktet til å sørge for dette. Medvirkning er også et kjennetegn ved samfunnsarbeidets arbeidsform (Hutchinson, 2010, s. 13).

Til tross for at medvirkningsprinsippet er lovfestet er det er likevel stor variasjon blant norske kommuner når det kommer til den praktiske betydningen av dette (Klausen et al., 2013, s. 153). “Det kan være en vanskelig balanse å opprettholde folkelig engasjement i brede, meningsdannende politiske prosesser samtidig som den reelle beslutningsmyndigheten forbeholdes det representative organet”, ifølge Klausen et al. (2013, s. 23). Videre hevdes det at denne variasjonen er en vesentlig årsak til at en ikke har sett noen synlig forbedring når det gjelder tillit til politiske institusjoner.

Med utgangspunkt i Riksrevisjonens (2015) konklusjon om at kommunene i Norge mangler kunnskap og informasjon om effektive tiltak, startet Helsedirektoratet (2019) en tiårig satsing som fokuserer på å systematisere, styrke og evaluere kommunenes folkehelsearbeid, hvor medvirkning står sentralt. Folkehelseprosjektet *Helsefremmende tiltak på sosiale medier* (HMSM) er del av Helsedirektoratets satsning (Bergen kommune, 2021), og fokuserer på mulighetsrommet som barn og unges nye medievaner fører med seg, men også helseutfordringer knyttet til den negative utviklingen når det gjelder unges psykiske helse. Denne sammenfallende interessen for å utvikle helsefremmende tiltak og å ivareta medvirkningsprinsippet, er hovedgrunnen til at vi valgte å gjennomføre masterprosjektet innenfor rammene av HMSM.

Behovet for kunnskapsutvikling, informasjonsdeling og metodeutvikling er bakgrunnen for valget om å gjennomføre masteroppgaven som et prosjekt. Vår rolle har vært å sikre unges medvirkning i HMSMs tiltaksutvikling. Masterprosjektet har søkt å utvikle en modell for hvordan norske kommuner kan trekke unge med i politiske beslutningsprosesser gjennom medvirkning. Vi har valgt å kalle modellen for SIMOT, som står for "Samfunnsarbeid i Medvirkningsprosesser og Tiltaksutvikling". Som en del av dette arbeidet utviklet, gjennomførte og evaluerte vi en pilotering av SIMOT, som er basert på en deltakerdemokratisk metode og prinsipper fra samfunnsarbeid. SIMOT kan brukes som et verktøy for å tilrettelegge for medvirkning og bevisstgjøring rundt tematikken ungdom og psykisk helse i sammenheng med sosiale medier (SOME). Masterprosjektet består også av en evaluering av vår rolle i HMSM, hvor vi vil ta utgangspunkt i erfaringene våre fra å være en del av et offentlig folkehelseprosjekt for å si noe om hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder har i offentlig tiltaksutvikling.

SOME inkluderer alle digitale diskusjonsforum, og kjennetegnes av at det ikke er noe klart skille mellom avsender og publikum (Aalen, 2015, s. 19). SOME kan også være alt fra spill til bilde- eller videodelingstjenester (Medietilsynet, 2021). Gjennom SOME får brukeren tilgang til mye informasjon som kan påvirke psykisk helse og demokratiforståelse. En av utfordringene ved den økte bruken av SOME er at fenomenet "Falske nyheter" får stor innflytelse. Slike nyheter beskriver oppdiktet informasjon som etterligner nyhetsinnhold i form, men ikke i organisasjonsprosess eller intensjon (Lazer et al., 2018, s. 1094). Falske nyheter har fått stor innflytelse gjennom sosiale medier og brukes strategisk for å oppnå politiske mål (Allcott &

Gentzkow, 2017, s. 114). Flere har tatt til orde om at falske nyheter kan være skadelig for demokratiet slik som vi kjenner det i dag.

Økt eksponering for falske nyheter fører til polarisering, øker sannsynligheten for å tro på informasjon som er ideologisk kompatible med ens egne, svekker ens evne til å ta inn andre synspunkt, og bidrar til ekskluderende gruppetenkning (Lazer et al., 2018, s. 1094). Slik kan falske nyheter ha politiske implikasjoner, som illustrert i konteksten og utfallet ved det amerikanske presidentvalget i 2016, hvor 62 prosent av velgerne bruke SOME som primær nyhetskilde (Allcott & Gentzkow, 2017, s. 113-212; Chambers, 2021, s. 149; Gottfried & Shearer, 2016, s. 2). Falske nyheter kan være et demokratisk problem, fordi de forstyrrer prosessen med fri meningsdannelse, ved å bidra til å reversere kommunikasjonsstrømmen fra periferi til sentrum, samtidig som det økte fokuset på falske nyheter fører til en generell mistillit til informasjon og demokratiske prosesser, samt undergraver grunnlaget for epistemisk sannhetssøken (Chambers, 2021, s. 155).

Da det er de yngste som bruker SOME mest (Ipsos, 2021), og valgdeltakelsen blant de yngste stemmeberettigede i Norge er lav (Kleven, 2019), kan utfordringene nevnt over være særlig gjeldende i denne gruppen. Et nytt sikkerhetssystem er nødvendig (Lazer et al., 2018, s. 1094). Gode medvirkningsprosesser kan være et virkemiddel for et slikt system. Dette fordi samarbeid med menneskene som berøres, styrker dialogen mellom innbyggerne og beslutningstakere (Hutchinson, 2010, s. 13). Medvirkning bedrer folks muligheter til å påvirke egne livsvilkår (Ledwith, 2011, s. 13), og når myndighetene er, og oppfattes som, lydhøre, vil tilliten til demokratiet styrkes og fungere forebyggende med hensyn til utfordringene. Det å bevisstgjøre unge på mulighetene for å påvirke egne vilkår for deltakelse og å få innsikt i deres erfaringer med tematikken, har vært et poeng for masterprosjektet.

SOME går på tvers av tid og rom, og må følgelig behandles som en del av miljøarbeidet i hensyn til å fremme unges helse, trivsel og læring. Folkehelseloven pålegger kommunene ansvar for å fremme helse og forebygge uhelse, samtidig som fylkeskommunen skal sørge for å tilrettelegge for gode skolemiljø i videregående skole (Opplæringslova, 1998, § 9 A-3). Samarbeid mellom dem er derfor sentralt når det gjelder helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge. Det juridiske grunnlaget for medvirkning vil utdypes når vi begrunner valget av tema.

Hovedmålet med masterprosjektet er å undersøke om deltakerdemokratiske metoder kan tilrettelegge for medvirkning. For å svare på dette spørsmålet har vi laget tre underspørsmål, som vil svare på henholdsvis, individ-, tjeneste- og systemnivå:

1. Hvilke helsefremmende tiltak ønsker og mener ungdom at de trenger?
2. Hvordan fungerte piloteringen av SIMOT?
3. Hvilken nytte har deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling?

Det første spørsmålet vil vi svare på i analysekapittelet. Spørsmålet om SIMOT og hva vi kan lære fra piloteringen om modellens funksjon og forbedringspotensial, samt hvilken rolle deltakerdemokratiske metoder kan spille i forbindelse med å tilrettelegge for medvirkning i offentlig tiltaksutvikling, vil drøftes i oppgavens diskusjonsdel.

Dette prosjektet er også relevant i en videre samfunnsarbeidskontekst som vi ønsker å belyse gjennom å løfte blikket til et mer analytisk og teoretisk nivå, hvor vi vil si noe generelt om samfunnsarbeid, deltakelse og medvirkning i offentlig virksomhet.

1.1 PROSJEKTBEKRIVELSE

HMSM formål er å utvikle helsefremmende tiltak for barn og unge, og har et særlig fokus på psykisk helse (Bergen kommune, 2021). Folkehelseinstituttet (2018) definerer psykisk helse som noe som må forstås som mer enn fravær av psykiske symptomer og diagnoser. Livskvalitet omfatter det som for enhver gir verdi og mening i livet. Det kan være alt fra det som gir glede, vitalitet og tilfredshet, til å føle interesse, mestring og engasjement. Samtidig øker bruken av SOME fra år til år. Barn og unges medievaner har endret seg mye gjennom de siste årene; de bruker stadig nye og flere medier, samtidig som de sosiale rammene rundt bruken av dem også er i endring (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir], 2020). Fra 2018 til 2019 økte eksempelvis antallet brukere av SOME med 288 millioner, som er en økning på ni prosent (Kemp, 2019). I dag har 91 prosent av barn og unge mellom 9-16 år smarttelefon, og den daglige tidsbruken av internett blant aldersgruppen 9-15 år, har økt fra 45 minutter (2006), til over 2 timer (2017) (Bufdir, 2020).

Nye medievaner gir muligheter for læring og utvikling. Samtidig fører mulighetene til å være sosial uavhengig av tid og sted, imidlertid med seg nye utfordringer (Bufdir, 2020). Mobbing og diskriminering er et økende problem, det samme gjelder sannsynligheten for å bli utsatt for seksualisert innhold, uønskede eller ubehagelig kommentarer og bildedeling (Medietilsynet, 2016, s. 60). Det at unges medievaner er i konstant endring, samtidig som de har en stor plass i unges hverdag, gjør det å følge med i utviklingen, og å tilrettelegge for helse og å forebygge uhelse - utfordrende. SOME er et begrep som er vanskelig å definere, og det i seg selv er et kjennetegn ved SOME fordi det kan være så mye (Aalen, 2015, s. 19). Et behov for kunnskap på området barn og unge, psykisk helse og SOME, kombinert med et ansvar for å tilrettelegge for god helse og unges oppvekstvilkår, er bakteppet for HMSM.

Etter hvert som SOME blir en stadig større del av hverdagen vår, ser vi også at flere ungdommer i løpet av de siste ti årene har begynt å rapportere om psykiske helseplager (Eriksen, Sletten, Bakken & Von Soest, 2018). I artikkelen *Social Media Use and Mental Health Among Young Adults* konkluderes det med at sammenhengen mellom psykiske helseplager og bruk av SOME forblir en diskusjon det strides i (Berryman et al., 2018, s. 312). Hovedpoenget med masterprosjektet er ikke å ta standpunkt i denne diskusjonen, men heller å fokusere på hvordan de endrede vanene kan brukes som en ressurs for å nå ut til og å hjelpe mange.

Vi vil beskrive masterprosjektet i sin helhet, men før det vil vi gi en beskrivelse av det overordnede prosjektet vi ble invitert inn i. Det har formet masterprosjektets mål og utforming ettersom vi har tatt utgangspunkt i det da vi valgte temaet vårt.

1.1.1 OVERORDNET PROSJEKT: HELSEFREMMEDE MILJØ PÅ SOSIALE MEDIER (HMSM)

Det er Bergen kommune, Vestland fylkeskommune, Folkehelsedirektoratet og Høgskulen på Vestlandet som driver HMSM (Bergen kommune, 2021). Prosjektet er en del av det nasjonale programmet for folkehelsearbeid i kommunene, som er en tiårig satsing fra Helsedirektoratet (2019). Programmet retter seg mot å forbedre kommunenes arbeid med å fremme bedre helse og livskvalitet for befolkningen, hvor barn og unge, psykisk helse og rusforebygging er sentrale tema. Riksrevisjonens undersøkelse av offentlig folkehelsearbeid (2015) konkluderte med at

kommunene gjør mye bra, men at de mangler kunnskap og informasjon om effektive tiltak. Punkter som er i Helsedirektoratets fokus er derfor: 1) Kunnskapsbasert utvikling av tiltak i kommunene; 2) Kompetansestøtte og erfaringsspredning på tvers av kommuner og fylker; 3) Videreutvikling og implementering av styringsdata; 4) Styrket samarbeid mellom aktører; og 5) Samordning av statlige føringer og virkemidler rettet mot kommunene (Helsedirektoratet, 2019). Samlet skal punktene utvikle gode metoder og effektivisere medvirkningsprosesser, styrke kunnskapsbasert folkehelsearbeid og optimalisere kommunenes ressursbruk.

HMSMs mål er å øke samfunnets kunnskap om barn og unges bruk av SOME, for å kunne utvikle helsefremmende tiltak rettet mot denne digitale arenaen (Bergen kommune, 2021). I den forbindelse har det blitt gjennomført fokusgruppeintervju og en spørreundersøkelse der deltakerne var elever fra videregående skoler. Målet var å få innsikt i hvordan ungdom opplever sammenhengen mellom SOME og psykisk helse, for å utvikle kunnskapsbaserte tiltak. En ressursgruppe bestående av ungdom fra Ungdommens bystyre i Bergen har vært involvert i utformingen av både intervjuene og spørreundersøkelsen (Bergen kommune, 2021). HMSM ønsker også at SOME i seg selv skal bli en arena der både ungdom, skoler og kommuner kan skape et helsefremmende miljø sammen.

HMSM skal gi svar på følgende spørsmål (Bergen kommune, 2021):

1. Hvordan kan sosiale medier være en arena der ungdom, skolene og kommunen sammen skaper et mest mulig helsefremmende miljø?
2. Hvordan kan skolene jobbe aktivt med sosiale medier som en del av læringsmiljøet?
3. Hvordan engasjere ungdom til å påvirke sitt eget nærmiljø?

I 2021 skal HMSM utvikle tiltak, som skal iverksettes høsten 2022. HMSM har siden oppstarten av prosjektet ønsket å involvere ungdom i alle prosjektfasene. De er opptatt av at ungdom selv skal få ta del i utviklingen av tiltak som vil berøre dem. Vi kom i dialog med Bergen kommune våren 2020, og masterprosjektet er et selvstendig prosjekt som inngår i HMSMs tiltaksutvikling, og som søker å legge til rette for medvirkning i denne fasen av HMSM.

1.1.2 MEDVIRKNING I TILTAKSUTVIKLING: DELTAKERDEMOKRATISKE METODER OG HELSEFREMMEDE TILTAK

Formålet med masterprosjektet er å bidra i HMSMs tiltaksutvikling ved å legge til rette for medvirkning for ungdom. Vi har derfor utviklet modellen SIMOT, med et mål om at den skal tilrettelegge for medvirkning. Modellen er inspirert av den deltakerdemokratiske metoden OPERA, og etiske og teoretiske prinsipper fra samfunnsarbeid. Vi har også gjennomført en pilotering av SIMOT og evaluert denne, for å kunne si noe om modellens forbedringspotensiale. Et overordnet mål er å kunne si noe om nytten deltakerdemokratiske metoder har i offentlig tiltaksutvikling, og vi vil derfor også drøfte hvilken rolle vi har hatt i HMSM og reflektere over erfaringer vi har fra å ha vært en del av et offentlig folkehelsearbeid.

Vi gjennomførte SIMOT i fire forskjellige klasser, med elever fra to videregående skoler. Skolene vi gjennomførte workshopen på er samarbeidspartnere i HMSM. SIMOT varer i omtrent tre timer, og ble gjennomført i grupper på 10-30 elever i hver klasse, som ble delt inn i 3-6 grupper. SIMOT består av et stasjonsarbeid med fem stasjoner. Oppgavene på de første stasjonene er diskusjonsoppgaver hvor elevene drøfter SOMEs effekt på psykisk helse, og hva som er positivt og negativt med ulike plattformer og arenaer på SOME. På de to siste stasjonene skal deltakerne bruke det de har diskutert og funnet ut av på de foregående stasjonene, til å utvikle forslag til helsefremmende tiltak. Vi vil si mer om SIMOTs struktur og organisering i metode- og analysekapittelet.

2. BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA

Før vi går nærmere inn på masterprosjektets formål, metode og teoretiske grunnlag vil vi si noe om medvirkningsprinsippets rolle i offentlig virksomhet i Norge. Dette for å se vårt prosjekt i en større kontekst og med det begrunne hvorfor vi har valgt å utforske dette området i masteroppgaven.

2.1 MEDVIRKNING I NORGE

Medvirkning er et av de grunnleggende elementene i Folkehelseloven (2020, § 4), og gjennom både den, Plan- og bygningsloven (2008, § 5-1), samt Kommuneloven (2018, § 5-12) er norske kommuner forpliktet til å sørge for dette. Plan og bygningsloven (2008, § 5-1) sier at det skal tilrettelegges for medvirkning i planlegging av planprosesser og at kommunen skal se til at kravet oppfylles. Loven sier også at kommunene har et særlig ansvar for å sikre gode muligheter til medvirkning for grupper som krever spesiell tilrettelegging eller som ikke er i stand til å delta direkte (Plan og bygningsloven, 2008, § 5-1). Det kan eksempelvis være barn og unge.

Dette er det juridiske grunnlaget for HMSM. Kommunene i Norge har ansvar for å fremme befolkningens helse og trivsel, samt å forebygge psykisk sykdom, utjevne sosiale helseforskjeller og beskytte lokalbefolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen (Folkehelseloven, 2020, § 4).

Prinsippet om medvirkning er også en politisk målsetting som er nedfelt i Nasjonal helse- og sykehusplan (Helse- og omsorgsdepartementet, 2019). Dessuten er demokrati og medvirkning løftet frem i læreplanens overordnede del (Utdanningsdirektoratet, 2020), med funksjon som motvekt til fordommer og diskriminering. Gjennom å gi elever kunnskap om demokratiske verdier og positive erfaringer med demokrati, hvor medvirkning er i fokus, tenkes det at barn og unge skal lære konfliktløsning, men også at de selv kan påvirke det som angår dem. Det å utfordre ungdom til å arbeide i dybden og kreativt med å finne nye løsninger, er også viktig fordi det bidrar til at en utvikler ferdigheter en får bruk for på andre områder (Utdanningsdirektoratet, 2020).

Rationalet bak lovfestingen av brukermedvirkning, er at å kunne påvirke omgivelsene gjennom egne valg og ressurser, kan påvirke den enkeltes selvbylde på en positiv måte. Dette kan være helsefremmende og også ha en positiv effekt når det gjelder demokratisk tankegang, gjennom å styrke innbyggernes motivasjon og tro på utvikling (Helsedirektoratet, 2017). I sykehusplanen for 2020-2023 siteres Dorte Gytri om sine erfaringer med brukermedvirkning: “Brukermedvirkning er livsviktig. Å bli lyttet til bekrefter at du er verdt noe. Det har både en egenverdi og en terapeutisk verdi.” (Helse- og omsorgsdepartementet, 2019, s. 2).

2.1.1 FORNYET INNSATS PÅ FOREBYGGING OG HELSEFREMMEDE ARBEID

Norge er av de landene i OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) som bruker flest offentlige helsekroner per person (St.meld. 47 (2008-2009), s. 24). Dette, sammen med at det stadig er flere som trenger hjelp over lengre tid og at køene til spesialisthelsetjenestene vokser, gir en utvikling som ikke er bærekraftig (St.meld. 47 (2008-2009), s. 27). Målet med samhandlingsreformen var å satse på forebygging og helsefremmende arbeid, og på denne måten lette presset på helsetjenestene (St.meld. 47 (2008-2009), s. 100). Satsingen skal “... sikre tilførsel av faktorer som gir overskudd og livsglede i folks hverdag”, og redusere faktorer som truer folks helse (Helsebiblioteket, u.å.). I samhandlingsreformen løftes medvirkning frem som et viktig element for å nå målet om å lette presset på helsetjenestene (St.meld. 47 (2008-2009), s. 25).

En av hovedkonklusjonene i reformarbeidet er behovet for å understøtte brukernes evne til å mestre egen helse. Det kan bare gjøres gjennom aktiv deltakelse fra brukerne selv, både på systemnivå i arbeidet med å organisere tilbud, og på individnivå, gjennom måten den enkelte gis mulighet til individuell tilpasning av tilbudet. Erfaringene fra organisering av brukerutvalg i helseforetakene har gitt brukerne medinnflytelse på systemnivå som det er nødvendig å utvikle også i kommunene. (St.meld. 47 (2008-2009), s. 140).

En fornyet innsats på helse og samfunnsforhold førte til en ny folkehelselov, der kommunenes ansvar for folkehelse på tvers av sektorer er tydeliggjort. Bestemte prosesskrav ble vedtatt for at arbeidet best skal sikre at folkehelsearbeidet blir kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig både i kommuner, i fylkeskommuner og i staten (Folkehelseloven, 2020). Som oppfølging til dette gjennomførte Riksrevisjonen en undersøkelse av offentlig folkehelsearbeid, hvor et behov for mer systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid løftes frem (Riksrevisjonen, 2015, s.

8). Det samme gjelder å forankre arbeidet i sektorer utenfor helse, og styrking av oppfølgingsarbeid.

Helsedirektoratets (2019) satsning på folkehelse er et resultat av dette, og skal bidra til langsiktig styrking av kommunenes arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet. Barn og unge, psykisk helse og rusforebygging er sentrale tema. En vektlegger også kunnskapsbasert utvikling av tiltak og metoder i kommunene, kompetansestøtte og erfaringsspredning på tvers av kommuner og fylker, videreutvikling og implementering av styringsdata, styrket samarbeid mellom aktører, og samordning av statlige føringer og virkemidler rettet mot kommunene (Helsedirektoratet, 2019).

2.1.2 STYRKER OG FORBEDRINGSPOTENSIAL

“Lovfesting medfører derfor ikke nødvendigvis at ordningene eksisterer i kommunene, og hvis de eksisterer så medfører ikke lovfesting nødvendigvis at medvirkningstiltakene blir knyttet tett opp mot kommunal beslutningstaking” (Klausen et al., 2013, s. 155-156). Kommuner opplever stor frihet når det gjelder bestemmelser rundt medvirkning, fordi de juridiske formuleringene er vage (Klausen et al., 2013, s. 153). De lovfestede kravene retter imidlertid organisatorisk oppmerksomhet til medvirkning, og fungerer som en påminner på viktigheten av temaet (Klausen et al., 2013, s. 156). Som en konsekvens av det store fortolknings- og handlingsrommet rundt hva medvirkning innebærer i praksis, er det stor variasjon i hvor omfattende medvirkning kommuner legger opp til. Å ha en mangfoldig “medvirkningsmeny” der en kombinerer brede tiltak for alle med spissede tiltak for bestemte målgrupper, har vist seg å gjerne bli mest vellykket (Klausen et al., 2013, s. 150).

Norske kommuner har i liten grad formaliserte rutiner for hvordan innspill fra medvirkningsprosesser skal bringes videre i beslutningsprosesser (Klausen et al., 2013, s. 157). Samtidig mener nordmenn at deres innspill og engasjement verken verdsettes eller har innvirkning på beslutningsprosesser, men heller forsvinner inn “i et sort hull”, og dette kan fungere som en barriere for det å ta aktive grep for å bedre egne livsvilkår gjennom deltakelse i medvirkningsprosesser (Klausen et al., 2013, s. 157).

Vi vil i det påfølgende kapitlet forklare hva som er masteroppgavens teoretiske rammeverk. Der vil vi ta for oss hva teori fra samfunnsarbeid sier om medvirkning, og hvilke prinsipper vi har latt oss inspirere av for å utvikle en modell som skal tilrettelegge for medvirkning.

3. TEORETISK RAMMEVERK

Målet med SIMOT er å legge til rette for medvirkning, men også å stimulere til bevisstgjøring rundt eget liv og å gi deltakerne demokratisk erfaring og kompetanse. Oppgaven plasseres ikke innen en bestemt vitenskapsteoretisk retning eller tradisjon, men har i utviklingen av SIMOT tatt utgangspunkt i teori og prinsipper fra samfunnsarbeid. Etersom vårt teoretiske rammeverk har hatt så stor innflytelse på metodeutviklingen, vil vi først redegjøre for teorien vi har brukt, før vi forklarer hvordan vi har utviklet SIMOT.

Et av kjennetegnene ved samfunnsarbeid er *medvirkning* fra de berørte (Hutchinson, 2010, s. 13), noe vi vil utforske nærmere i dette kapitlet. For å oppnå reell medvirkning er det noen demokratiske grunnprinsipper som må oppfylles, og vi vil av den grunn også ta for oss begrepene *demokrati* og *deltakelse*. Vi vil imidlertid først gjøre rede for hva samfunnsarbeid er og forklare hvordan det har formet masterprosjektet, og hvordan masterprosjektet i seg selv er samfunnsarbeid.

3.1 SAMFUNNSARBEID

Samfunnsarbeidets grunnprinsipp er at alle mennesker har rett til å leve et verdig liv, samtidig som de har rett til å få hjelp til å håndtere vanskelige livssituasjoner (Hutchinson, 2010, s. 11-14). Deltakelse, medvirkning og mobilisering er også sentrale elementer i samfunnsarbeid, fordi involvering av dem som berøres, både ved initiativ fra dem selv eller ved støtte fra en samfunnsarbeider, gjør endringsarbeid mer effektivt og formålstjenlig (Hugman & Bartolomei, 2014, s. 19).

Både frivillige organisasjoner, kommunale etater og tjenester, og lokalsamfunn selv kan sette i gang endringsprosesser som kan defineres som samfunnsarbeid. Samfunnsarbeid kan derfor ha mange ulike former, mål og metoder. Taylor og Presley (1987, s. 2) definerer samfunnsarbeid som "...a profession dedicated to increasing the expertise of non-professionals; to increase the capacity of people in difficult and disadvantaged situations, getting more control over their

collective circumstances.” Twelvetrees sin definisjon er noe lik: «... the process of assisting people to improve their community by undertaking autonomous collective action, that is, by working together...” (2017, s. 5). Essensen er den samme i begge definisjonene; en skal støtte mennesker som ønsker og trenger hjelp til å få den kunnskapen og de verktøyene de trenger for å kunne mobilisere sammen med andre og sette i gang en kollektiv endringsprosess. Det er imidlertid viktig å ikke gjøre menneskene en skal hjelpe ‘avhengig’ av støtte fra en samfunnsarbeider (Twelvetrees, 2017, s. 3). En bør heller veilede dem til å bli selvstendige, ha tro på egne evner, og være i stand til å hjelpe seg selv. Det vil gjøre dem *empowered*.

Samfunnsarbeideren tar med seg sin faglige kompetanse i endringsarbeidet og stiller den til disposisjon for dem som skal støttes gjennom arbeidet (Hutchinson, 2010, s. 25). Den faglige kompetansen kan være kunnskap om alt fra offentlige rammeverk, til metoder for tilrettelegging for deltakelse og mobilisering av interne og eksterne aktører som kan bidra positivt i arbeidet (Astray et al., 2014, s. 30). I samfunnsarbeid retter en seg derfor ofte mot organisasjons-, institusjons- og samfunnsnivå, fordi en ser individuelle problem og utfordringer i sammenheng med samfunnsmessige forhold (Hutchinson, 2010, s. 13). Dersom et samfunn ikke har en rettferdig distribusjon av muligheten til å få tilfredsstilt sine behov for innbyggerne, er det stor sannsynlighet for at ikke alle har mulighet til å oppnå det som samfunnet verdsetter. Derfor er det viktig og aktuelt for en samfunnsarbeider å vite hvordan behovene til menneskene i den aktuelle gruppen blir identifisert og hvilken oppmerksomhet de får. Med denne kunnskapen kan en hjelpe dem som ikke får sine behov tilfredsstilt, til å sette i gang endringsprosesser. I denne prosessen har samfunnsarbeidere, slik myndigheter har, makt til å kontrollere et samfunn og å nekte, bevisst eller ikke, innbyggerne i å aktivt delta i å definere egne behov (Hugman & Bartolomei, 2014, s. 22). Det er derfor avgjørende for arbeidet å være bevisst på makten en har og hvordan en bruker den.

En grunnleggende tillit til at endring er mulig, og tro på egen makt til å sette i gang endringer, er en viktig forutsetning for å drive samfunnsarbeid (Henriksbø & Sudmann, 2011, s. 52). Ved å gjøre mennesker bevisst på makten de har og gi dem den kunnskapen de trenger for å handle, kan demokratiet styrkes og samfunnet oppnå en høyere grad av likestilling og sosial rettferdighet (Ledwith, 2011, s. 32). Dette er et ideal som samfunnsarbeidere ønsker å oppnå i sitt arbeid fordi økt deltakelse og handlingsevne i et lokalsamfunn eller en gruppe betyr en økt problemløsningsevne. Sosial rettferdighet handler om å oppnå en viss balanse i samfunnet som

gjør at alle mennesker har mulighet til å leve et verdig liv. Her eksisterer det konkurrerende interesser, rettigheter og behov, og det setter grenser for kravene hver enkelt person eller hver enkelt gruppe har. Det er mennesker i maktposisjoner som har ansvaret for å skape balansen (Hugman & Bartolomei, 2014, s. 20-21). Denne organiseringen er det viktig for samfunnsarbeideren å ha innsikt i, fordi det er avgjørende for både gjennomføringen og resultatet av endringsarbeidet, samt innfallsvinkelen en velger for å ha mest mulig påvirkningskraft. Eksempelvis er det viktig for samfunnsarbeidere som jobber med ungdom å ha innsikt i strukturene og rammene som former deres hverdag og mulighet til å delta og ytre sine meninger.

I *De undertryktes pedagogikk* (1999) beskriver Paulo Freire hvordan undertrykte grupper kan frigjøres ved hjelp av bevisstgjøring, kunnskapsutvikling og kollektiv handling. Freire tar også for seg begrepet avmakt, og hvordan det handler om følelsen av å bli undertrykket uten å kunne reagere på dette. Hutchinson definerer avmakt som en følelse av å være oppgitt, nedstemt og tenke at ingenting nytter (2010, s. 17). En kommer seg ut av avmaktsfølelsen ved å skape dialog og bevisstgjøring (Hutchinson, 2010, s. 18-20). Som vi vil drøfte senere er ikke ungdom direkte undertrykte, men deres deltakelse er, ifølge Robert Hart (2007), ofte styrt av voksne. De må derfor bevisstgjøres om dette, i tillegg til å få de verktøyene og kunnskapene som trengs for å frigjøre seg fra den formelle deltakelsen som Hart (2007) kritiserer. Dette vil vi si mer om senere i kapittelet.

3.1.1 SAMFUNNSARBEIDETS ULIKE FORMER

Som nevnt tidligere har samfunnsarbeid mange former og mål. Derfor er det vanskelig lage en modell som omfatter alt som kan tolkes å være samfunnsarbeid. Alan Twelvetrees' "grunnleggende modell" deler samfunnsarbeid inn i tre versjoner, men er tydelig på at selv om denne inndelingen er nyttig, er det ikke alle former for samfunnsarbeid som passer inn modellen eller utelukkende i enkelte deler av den (Twelvetrees, 2017, s. 4). Dette kan illustreres med masterprosjektet, og hvilke av Twelvetrees' versjoner det passer inn under. Den første versjonen, «Community development work», definerer han som arbeid, normalt sett gjort av en betalt samfunnsarbeider, som skal assistere et felleskap til å mobilisere seg og sette i gang ønskede og behøvde endringer. Den tredje versjonen til Twelvetrees, «social planning» er definert som en samfunnsarbeiders direkte handlinger for å påvirke ulike velferdsordninger og

statlige tilbud, samt dem som tilbyr disse. Denne versjonen står i kontrast til den første der en veileder et fellesskap eller en gruppe til å gjøre det samme.

Vi er ikke betalte arbeidere, men er invitert inn i et folkehelseprosjekt. Dermed er vi styrt av deres retningslinjer, rammer og målsettinger. Masterprosjektets mål er å ha så stor påvirkningskraft som mulig og bidra til å oppnå en høy grad av medvirkning i folkehelseprosjektets tiltaksutvikling. Masterprosjektet tar altså form som en hybridversjon av den første og tredje versjonen til Twelvetrees, og eksemplifiserer utfordringene med å lage en definisjon som rommer alt som kan tolkes å være samfunnsarbeid.

Et samfunn, i konteksten av samfunnsarbeid, er et mangfoldig begrep (Larsen et al., 2014, s. 2-3). Et samfunn kan være alt fra et fellesskap definert av geografiske grenser, til en gruppe med felles interesser eller lignende livssituasjoner og utfordringer. Ledwiths definisjon av et samfunn er "... a complex system of interrelationships woven across social difference, diverse histories and cultures, and determined in the present by political and social trends" (2011, s. 34). Eksempelvis kan et samfunn bestå av mennesker som er en del av samme kultur eller har samme politiske ståsted. Likevel kan det også være mennesker som ikke har samme kultur eller politiske ståsted, men som på andre måter identifiserer seg med hverandre. Dette kan for eksempel være medlemmer i et idrettslag eller et nabolag. I dagens samfunn eksisterer det også virtuelle fellesskap, som en konsekvens av SOME og digitalisering (Twelvetrees, 2017, s. 4-5).

Vårt "samfunn" er både ungdom, men også det overordnede fellesskapet de er en del av. Ungdommen identifiserer seg med hverandre på bakgrunn av alder og livssituasjon, og gjerne også lignende utfordringer og interesser. De er tilknyttet hverandre på fysiske arenaer som skole, fritidsaktiviteter, idrettslag eller lignende, men har også tilknytning til samme virtuelle arena; SOME. De voksne medlemmene i deres samfunn er også en del av denne virtuelle arenaen, samtidig som de spiller en stor rolle i ungdommens liv på andre arenaer. Både på skolen, under idrettsaktiviteter eller andre fritidsaktiviteter er det voksne til stede. Derfor er det viktig å mobilisere både ungdom og voksne for å få i gang endringer på SOME som vil tjene alle. Masterprosjektet er imidlertid en del av et prosjekt som retter seg mot ungdom. Likevel er det viktig å rette seg mot voksne også, ettersom de spiller en viktig rolle i ungdommers liv.

3.1.2 SAMFUNNSARBEID OG NYERE UTVIKLINGSTREKK

En av målsetningene ved FNs bærekraftsmål er å redusere ulikheten i verden (FN-sambandet, 2021), og det siste året har ulikheter og skjevfordelinger blitt mer synlig grunnet den globale pandemien vi står overfor. Kunal Sen (2020) har identifisert fem områder der koronaviruset har økt den globale ulikheten, hvor en av områdene er tilgang til digitale verktøy. SOME er et av mange slike verktøy, og er en faktor som spiller en stor rolle i masterprosjektet og HMSMs fokus, men også i dagens samfunnsutvikling.

I Norge har muligheten til å møte andre mennesker på fysiske arenaer blitt mindre under koronapandemien, fordi strenge smittevernregler og -tiltak har blitt innført av regjeringen (Regjeringen, 2021). Vi måtte eksempelvis ta hensyn til og implementere smitteverntiltak under datainnsamlingen vår. På grunn av restriksjonene skjer gjerne sosiale aktiviteter over SOME nå, ettersom en må begrense fysisk kontakt med andre mennesker. Elevene som er deltakere i masterprosjektet lever derfor under andre omstendigheter enn de ville gjort om det ikke var en pågående pandemi. Eksempelvis kan det tenkes at de har brukt SOME mer enn tidligere på grunn av restriksjonene fra myndighetene, eller at de opplever livet på SOME annerledes nå enn de gjorde tidligere. Folkehelseinstituttet (2020) har rapportert om at mange mennesker sliter med ensomhet og andre psykiske plager, blant annet som følge av nettopp de strenge og omfattende smitteverntiltak som har blitt innført det siste året (Folkehelseinstituttet, 2020). Dette er også et område som masterprosjektet og HMSM retter seg mot, og det kan tenkes at denne utviklingen kan ha påvirket våre deltakers tanker om psykisk helse.

Utviklingen av digitale verktøy og hjelpemiddel har akselerert det siste året som følge av pandemien og behovet for et alternativ til fysiske møter (Sen, 2020). Det har gitt oss flere digitale arenaer å bruke enn tidligere. Dette er en utvikling som på mange måter kan påvirke metoden til en samfunnsarbeider, fordi en nå må jobbe under andre forhold enn tidligere. Disse forholdene kan for eksempel være det faktum at det nå eksisterer flere sosiale arenaer enn tidligere, eller at barn og unges internettbruk har endret seg (Bufdir, 2020). SOME åpner opp for kontakt med andre uten begrensninger i tid og rom, og selv om det kan fremme sosial samhandling, gjør det også at en blir sårbar for uønsket eller negativ eksponering (Skogen et al., 2018). Nye utfordringer som påvirker menneskers livssituasjon og -kvalitet, betyr nytt behov for en samfunnsarbeiders innsats. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020) mener

derfor at opplæring i hvordan internett kan brukes på en trygg og hensiktsmessig måte må forbedres. En samfunnsarbeider kan bidra i prosessen med å utvikle gode metoder for dette, ved å for eksempel bruke medvirkning som verktøy.

3.2 DEMOKRATI OG DELTAKELSE

Deltakelse er grunnleggende for det Paulo Freire (1999) kaller *frigjøringsprosessen*, og for at mennesker skal kunne delta er det en forutsetning at de ikke er utrygge, passiviserte eller undertrykte (1999, s. 13). Det er gjennom god dialog en som samfunnsarbeider kan gi mennesker troen på egen evne til å være en aktiv aktør i eget liv og med det troen på at endring er mulig (Hutchinson, 2010, s. 20). I masterprosjektet har det derfor vært et viktig poeng å utvikle en modell som tilrettelegger for en trygg og demokratisk arena preget av aktiv deltakelse, samarbeid og dialog, og som fører til fellesskapsfølelse og empowerment for deltakerne. Metoden vi er inspirert av vil vi si mer om i metodekapittelet.

Et demokrati hviler, slik som samfunnsarbeid, på ideen om at deltakelse fra innbyggerne skal være grunnmuren til samfunnet og utviklingen i det (Larsen et al., 2014, s. 1-3). Samfunnsarbeid har derfor mange demokratiske verdier og prinsipper; en målsetting om å utvikle bedre velferdsordninger, et ønske om å oppnå flere rettigheter for undertrykte grupper gjennom deltakelse, og et mål om å oppnå kollektiv handling for å sette i gang positive endringer (Banks et al., 2013, s. 1). På den måten kan samfunnsarbeid styrke demokratiet, og jobbe imot en «top-down-policy», som lenge har vært rådende i offentlig sektor (Ledwith, 2011, s. 30-31). I den sammenheng er solidaritet fra myndighetene like viktig som deltakelse fra folket (Larsen et al., 2014, s. 2). I et samfunn kan noen ha makt til å gi andre tilgang til deltakelse, eller makt til å velge og kreve andres deltakelse i beslutningstaking eller samarbeid (Larsen et al., 2014, s. 7). Når initiativet til deltakelse kommer fra myndighetene, kan innbyggeres involvering ende opp med å brukes for å nå forhåndsbestemte mål. Hvorfor dette er problematisk kommer vi tilbake til senere, i redegjørelsen for hva medvirkning er og hvordan det skiller seg fra deltakelse.

Twelvetrees (2017, s. 6) peker på aktiv deltakelse fra innbyggerne som en nødvendighet for å skape og opprettholde et sunt og fungerende samfunn. Dette fordi det bidrar til å ansvarliggjøre

politikere, ledere og andre makthavere. Videre hevder Twelvetrees at dersom et samfunn ønsker å forbedre livskvaliteten for sine innbyggere, må metoder som skaper, støtter og styrker fellesskapet benyttes. Det er også viktig å sørge for at de aktuelle metodene er effektive, har innflytelse og jobber etter demokratiske og rettferdige prinsipp. Det kan imidlertid være utfordrende for vanskeligstilte og marginaliserte grupper, eller mennesker som av ulike grunner har lite påvirkningskraft, å påvirke og delta i demokratiske prosesser (Twelvetrees, 2017, s. 6). Ungdom som en generell gruppe er ikke marginaliserte eller vanskeligstilte, men muligheten for å påvirke eller tilgangen deres til ressurser er ofte avhengig av andre. Robert Hart (2007, s. 20) mener for eksempel at det er bekymringsverdig at voksne har en så stor rolle i ungdoms deltakelse; deltakelsen deres skjer som regel på skolen eller på arenaer der voksne bestemmer.

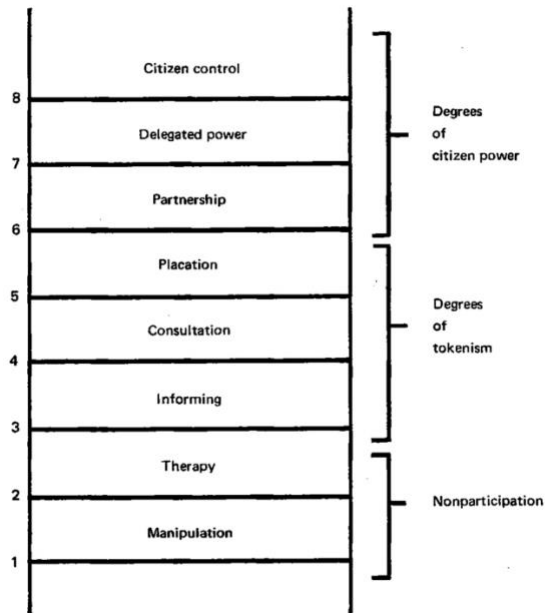
3.3 MEDVIRKNING

Hutchinson (2010, s. 13) definerer medvirkningens art som arbeid sammen med de som er berørt, fremfor arbeid for eller med dem. Empowerment er et begrep som er nært knyttet til medvirkning, og er en positiv form for makt der mennesket forstår og har tillit til at endring er mulig fordi en har tro på egne evner. Det er imidlertid ikke bare en følelse av å ha makt til å løfte seg selv ut av en uønsket livssituasjon, men også makt til å sette i gang endringer på system- og samfunnsnivå (Ledwith, 2011, s. 13). For å oppnå følelsen av å være empowered er reell medvirkning sentralt, fordi det representerer en demokratisk prosess der myndighetene har lyttet til innbyggernes ønsker og behov.

Det er når deltakelse har en reell påvirkningskraft at en oppnår medvirkning. Deltakelse i seg selv er altså ikke nok. Vi vil nå illustrere forskjellen på medvirkning og deltakelse, gjennom Sherry R. Arnsteins (1969) modell *A Ladder of Citizen Participation*. Deretter vil ta for oss Robert Harts (1992, s. 21-22) modell, som retter seg mot barn og unges deltakelse og medvirkning. Den har fungert som en viktig veileder og rammeverk for utviklingen av SIMOT.

3.3.1 SHERRY R. ARNSTEIN: A LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

Medvirkning er et begrep som kan være vanskelig å definere, og som også blir forstått på ulike måter. Arnsteins (1969) modell illustrerer hva som er forskjellen på ingen deltakelse, deltakelse og medvirkning.

Figur 1: Arnsteins stige

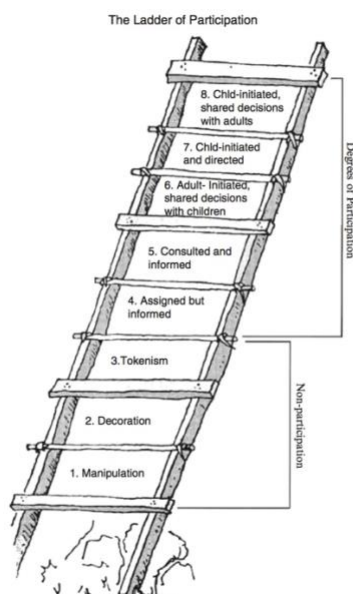
Modellen tar form som en stige med åtte nivåer fordelt i tre kategorier (Arnstein, 1969, s. 217-224). Nivåene er som følgende; 1) Manipulering; 2) Terapi; 3) Informere; 4) Konsultere; 5) Plassering; 6) Partnerskap; 7) Delegert makt; 8) Borgerkontroll. Nivå 1 og 2 beskriver en kategori av deltakelse, der hovedmålet ikke er å gjøre det mulig for mennesker å delta, men å gjøre det mulig for makthavere å «utdanne» eller «kurere» deltakerne (Arnstein, 1969, s. 217). På nivå 3 og 4 har deltakerne mulighet til å bli hørt, men de har ingen makt til å sørge for at deres stemme får noen reell påvirkningskraft. Nivå 5 ligner de to foregående nivåene, men her har deltakerne større mulighet til å gi sine råd til makthaverne. Sistnevnte står likevel med den avgjørende makten til å bestemme hvilke av disse rådene som får følger. På nivå 6 har deltakerne mulighet til å forhandle og ta del i diskusjoner med makthaverne, og på nivå 7 og 8 har de i stor grad mulighet til å være med på å bestemme hva som er de riktige avgjørelsene. Det er de to siste nivåene, og delvis det sjette, som beskriver hva medvirkning er; at deltakelsen til borgerne har en faktisk effekt på avgjørelser tatt av myndighetene.

Nivå 1 og 2 er i den nederste kategorien på stigen, som Arnstein kaller 'ikke-deltakelse'. Nivå 3, 4 og 5 er i kategorien 'tokenism'. I sistnevnte kategori er deltakelse til en viss grad til stede,

men den har ikke noen reell påvirkningskraft. I den øverste kategorien, “grader av borgermakt” befinner nivå 6, 7 og 8 seg, og det er her deltakelse blir til medvirkning ved at den har en reell effekt. Deltakelse er grunnmuren i demokratiet (Arnstein, 1969, s. 216), men står ofte i fare for å bli brukt på feil måte, slik at den ikke fører til medvirkning. Deltakelse kan eksempelvis bli brukt som et kvalitetsstempel i en sluttrapport, uten at den har noen reell påvirkningskraft (Arnstein, 1969, s. 219-221). I en samfunnsarbeiders øyne er ikke dette en god måte å bruke deltakernes engasjement, fordi det ikke sørger for et resultat som reflekterer faktiske ønsker og behov hos de berørte.

3.3.2 ROBERT HART: CHILDREN'S PARTICIPATION – FROM TOKENISM TO CITIZENSHIP

En kan gjerne si at forskjellen mellom Arnstein og Robert Harts stige tydeliggjøres ved fokuset på maktrelasjonen mellom deltaker og beslutningstaker. Arnstein drøfter relasjonen mellom innbygger og myndigheter, mens Hart drøfter unge menneskers deltakelse og hvordan den ofte er styrt av voksne (Hart, 2007, s. 20). Vi har brukt Harts publisering av modellen fra 1992 til å forklare modellens struktur, men bruker en artikkel skrevet av Hart i 2007 for å drøfte formålet med modellen og Harts mening med den.

Figur 2: Harts stige

Harts modell har åtte nivå som er delt inn i to kategorier. De tre laveste nivåene er i den første kategorien, *ikke-deltakelse*. De resterende fem nivåene er i kategorien over, *grader av deltakelse*. Nivåene er som følgende; 1) Manipulering; 2) Dekorasjon; 3) Tokenism; 4) Tildelt, men informert; 5) Konsultert og informert; 6) Voksen-initierte delte avgjørelser med barn; 7) Initiert og regissert av barn; 8) Initiert av barn og delte avgjørelser med voksne. Nivåene er ikke likestilte. De beskriver ulike måter for hvordan det blir tilrettelagt for barn og unges deltakelse, hvor de fem øverste nivåene eksempelvis beskriver ulik grad av støtte og mulighet for deltakelse, til å kunne ta initiativ til egne prosjekt, og å ta egne avgjørelser. I de to nederste nivåene er slike muligheter ikke til stede (Hart, 2007, s. 24). Hensikten med modellen er derfor å beskrive ulike grader av tilrettelegging for barn og unges deltakelse og medvirkning (Hart, 2007, s. 23).

Som samfunnsarbeider ønsker en å nå et så høyt nivå av deltakelse og medvirkning som mulig, men en må også være bevisst på at det ikke alltid er mulig å nå det øverste nivået. Hart (2007, s. 24) fremhever også barn og unge ikke nødvendigvis alltid vil eller ønsker å ta initiativ til egne prosjekt, men at de bør ha muligheten og bli oppmuntret til det. En må også sørge for at de er klar over muligheten til å være endringsagent i eget liv, og tilrettelegge for nødvendig kompetanse- og kunnskapsutvikling. I et samfunn der medvirkning har vært i fokus lenge og ungdom er sterkt engasjert i egen deltakelse, vil Harts øverste nivåer gjerne være mulig å nå i større grad enn i et samfunn der initiativet kommer fra myndighetene.

I Harts artikkel fra 2007 foreslår han å bruke begrepet 'stillas' som illustrasjon for modellen, fremfor 'stige' som han gjorde i 1992. Dette fordi et stillas impliserer at det eksisterer flere veier for vekst og læring, fremfor en stige som illustrerer hierarkiske nivå. Stillaset er da en skala for kompetanse og ikke ytelse, som er det stige-modellen har blitt kritisert for å være (Hart, 2007, s. 21). Fokuset hans er altså ikke på hvilket nivå av medvirkning et prosjekt kan nå, men heller hvordan det blir tilrettelagt for vekst, læring, utvikling av kompetanse, og deltakelse. Etersom medvirkning er et forholdsvis nytt begrep i offentlig virksomhet bør målet på dette tidspunktet være å utvikle gode metoder for å jobbe med medvirkning, fremfor å forsøke å nå en høyest mulig grad av det. Det bør heller være målet senere, når vi har identifisert gode metoder. Hart (2007, s. 24) sier at fokus på prosessen med å finne bedre metoder for medvirkning og samarbeid mellom voksne og unge er viktigere enn å følge en statisk modell.

3.3.3 *TOKENISME OG VOKSNES ROLLE I UNGDOMS DELTAKELSE*

Solidaritet fra dem som har makt, og er bedre stilt enn dem som trenger endringene, er fundamentalt for samfunnsarbeid (Larsen et al., 2014, s. 2). Sammen med deltakelse fra dem endringsarbeidet gjelder, vil solidariteten fra maktthaverne gi gode muligheter for å oppnå reell medvirkning. Det betyr at maktthaverne må ha en forståelse av medvirkning som gjør at en unngår fallgruver som *tokenism*.

En kan gjerne si at tokenism beskriver en tilsløring av medvirkning. Medvirkning beskriver deltakelse som har en reell effekt, mens tokenism beskriver deltakelse som bare er symbolsk. Sherry R. Arnstein (1969, s. 219-221) definerer tokenism som at deltakelsen i endrings- og utviklingsarbeid bare blir brukt som et kvalitetsstempel, og fremhever at det kan føre til en ansvarsfraskrivelse fra maktthavere. Det betyr at en kan delta i endringsarbeid og ytre sine meninger om hvilke endringer som er nødvendige eller behøves, uten at det får noen reell effekt på resultatet. Deltakelsen kan risikere å heller blir brukt som pynt eller dekorasjon i en sluttrapport, enn å ha en faktisk påvirkningskraft. For Arnstein er altså medvirkning når deltakelse ikke bare er et symbol, men har en formålstjenlig funksjon og en faktisk effekt.

For Arnstein (1969, s. 217) er tokenisme en kategori der deltakelse til en viss grad er til stede, mens det for Robert Hart (1992, s. 8) er et nivå av ikke-deltakelse. Det Hart sier er altså at når deltakelse bare har en symbolsk betydning, er det ikke deltakelse i det hele tatt. Det er altså en viss kontrast mellom han og Arnsteins forståelse av begrepet. Essensen i Hart og Arnsteins forståelse av tokenisme er derimot lik; det er noe som må unngås dersom en skal oppnå reell medvirkning.

Vi har nevnt tidligere i oppgaven at det er problematisk at voksne har en stor rolle i barn og unges deltakelse. Hart (2007, s. 20-21.) forklarer at måten skoler, organisert aktivitet og andre program for barn, i det han kaller 'minority world', er organisert på gjør at barna ikke lenger har mulighet til 'uformell deltakelse'. Det han mener er at barn og unge tilbringer mindre tid enn før i aktiviteter sammen med voksne, der de lærer å ta ansvar, blir tildelt ulike oppgaver eller deltar i uformell samhandling med andre samfunnsmedlem. Denne uformelle deltakelsen har blitt erstattet av den formelle, der barn og ungdoms deltakelse er styrt av voksne. Dette er problematisk fordi det i stor grad påvirker deltakelsen til barn og unge, som strider mot de etiske

og metodiske prinsippene vi har vist til i gjennomgangen av hva samfunnsarbeid er. Det kan også gjøre det problematisk å sikre reell medvirkning for barn og unge, fordi deltakelsen deres er styrt.

Barn og unge lærer og utvikler seg gjennom interaksjon med mer erfarne medlem av lokalsamfunnet, også eldre barn (Hart, 2007, s. 21), og derfor er det ikke nødvendig å isolere barn og unge helt fra voksne. Det må derimot tilrettelegges for at deltakelsen blir mindre styrt av voksne. I prosjekter der barn og unge er deltakere og skal få medvirke er det derfor viktig å være bevisst på rollen en har som voksen, slik at en unngår fallgruver som for eksempel å påvirke deltakelsen for mye eller at deltakelsen bare blir symbolsk - altså tokenisme. Det er derfor viktig å ha voksne som evner å få fram potensialet som eksisterer i barn og unge dersom en skal oppnå reell medvirkning (Hart, 1992, s. 14). Ungdom vil bli engasjert i egen deltakelse i møte med slike voksne. Derfor har vi lagt vekt på å presisere vår åpenhet for ungdommens meninger og behov, delta i diskusjoner sammen med dem og gi dem praktiske og kreative oppgaver.

4. METODE

I dette kapittelet vil vi forklare hvilke kvalitative metoder vi har brukt for å svare på masterprosjektets tre spørsmål; 1) Hvilke helsefremmende tiltak ønsker og mener ungdom at de trenger?; 2) Hvordan fungerte piloteringen av SIMOT?; 3) Hvilken nytte har deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling?

Vi har hatt bruk for flere metoder for å besvare oppgavens spørsmål. For å besvare spørsmålet om hvilke helsefremmende tiltak ungdom ønsker og mener at de trenger, har vi først og fremst gjennomført SIMOT, som er inspirert av den deltakerdemokratiske metoden OPERA. Under gjennomføringen av denne brukte vi både passiv og aktiv deltakende observasjon. For å besvare dette spørsmålet og gi en systematisk framstilling av våre deltakeres behov og ønsker, har vi gjennomført en innholdsanalyse av funnene våre.

For å drøfte hvordan piloteringen av SIMOT fungerte har vi først utviklet modellen med utgangspunkt i den deltakerdemokratiske metoden OPERA og samfunnsarbeid, og gjennomført en pilotering av den hvor vi brukte deltakende observasjon. Til slutt har vi analysert hendelsesforløpene i klassene SIMOT ble gjennomført i. Slik har vi kunnet sammenligne modellen og den tentative planen med den praktiske gjennomføringen av SIMOT.

Hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder har i offentlig tiltaksutvikling vil besvares i form av en drøfting av vår rolle i HMSMs tiltaksutvikling og problemstillinger og utfordringer vi har møtt på i løpet av perioden masterprosjektet har funnet sted. Svarene på de to andre spørsmålene vil derfor kunne bidra til å besvare også dette spørsmålet.

4.1 VALG OG REKRUTTERING AV DELTAKERE

Målgruppen vår ble valgt for oss da vi bli med i HMSM, som retter seg mot barn og unge. Å få tilgang til deltakere er noe vi trodde ville bli utfordrende, ettersom målgruppen vår delvis består av mindreårige og det var vanskelig å identifisere hvilke arenaer vi kunne nå dem gjennom. Vi ble imidlertid satt i kontakt med, gjennom HMSM, kontaktpersonene fra skolene som hadde vært med på fokusgruppeintervjuene som tidligere har blitt gjennomført av HMSM. Deltakerne våre består derfor av elever fra fire klasser fra to videregående skoler.

I prosessen med å identifisere mulige deltakere ba vi skolene om å velge elever eller klasser som ikke hadde vært med i HMSMs fokusgruppeintervju, for å ikke blande elever som har vært involvert i prosjektet tidligere med elever som ikke har det. Vi ønsket å undersøke om SIMOT som prosess fungerte hensiktsmessig når det gjelder bevisstgjøring, refleksjon og løsningsfokus. Derfor var det et poeng at elever uten erfaring og forkunnskap om HMSM skulle delta i masterprosjektet. Det var også et poeng å gi flere elever ved skolene muligheten til å delta i HMSM.

Demokrati og medvirkning er viktige tema i læreplanverket, og er noe norske elever skal både lære om og få erfaring med gjennom skolen (Utdanningsdirektoratet, 2020). Ved å utvikle en metode inspirert av demokratiske prinsipper var tanken at det ville være mer attraktivt for en skole å gi oss tilgang deres elever, ettersom også kan SIMOT fungere som demokratiundervisning. Dette er noe vi drøftet med skolenes representanter og prosjektleder i HMSMS. Sammen med dem kom vi fram til at det ville være nyttig for elevene at deltakelse i masterprosjektet hadde både en demokratisk og en akademisk verdi; medvirkning i HMSMs tiltaksutvikling og kunnskap og praktisk erfaring med demokratiske prosesser. Denne tosidigheten i masterprosjektets effekt er noe som er samstemmig med samfunnsarbeidets mål om å gi både fellesskapet og individet en gevinst av individets deltakelse (Hutchinson, 2010, s. 22).

4.2 DELTAKERDEMOKRATISKE METODER

For å lage et opplegg som kan bidra til innsikt i hvilke behov og ønsker ungdom har for helsefremmende tiltak for SOME har vi brukt en deltakerdemokratisk metode. Både samfunnsarbeid og deltakerdemokratiske metoder er avhengig av aktiv deltakelse fra den

aktuelle målgruppen, da begge sikter mot å identifisere løsninger basert på behov og ønsker fra dem som trenger løsningene. Deltakerdemokratiske metoder ivaretar demokratiske prinsipp og legger til rette for innspill og medvirkning fra lokalbefolkning (Türunen, 2013, s. 5-6).

Manglende kompetanse og mangelfulle retningslinjer for hvordan en kan sikre medvirkning i praksis, har ført til store utfordringer når det gjelder operasjonalisering. Päivi Türunen (2013, s. 5) refererer til Bunker og Alban (2005), Denvall og Salonen (2000), Jordan og Andersson (2010), og Rosenhead & Mingers (2009) når hun fremhever at "... svårlösta problem och frågor har tvingat fram sökandet efter nya lösningar och alternativa metoder inom samtliga sektorer i samhället för att hantera komplexitet, osäkerhet, konflikter, frustration eller effektivitet – globalt och lokalt". Medvirkning er et verktøy som kan brukes for å håndtere utfordringene som Türunen henviser til i *Deltagardemokratiske och systemiska metoder för komplexa samhällsfrågor och samhällsentreprenörskap* (2013). Dette fordi medvirkning tilbyr innsikt i faktiske ønsker og behov hos dem det gjelder, som skaper et godt grunnlag for utviklingen av formålstjenlige tiltak. Deltakerdemokratiske metoder tilbyr verktøy for å drive medvirkningsprosesser.

Türunen (2013, s. 4) løfter frem kontinuerlig diskusjon og overveielse som viktig for å kunne løse komplekse samfunnsproblemer i en stadig skiftende verden. Videre forklarer hun hvordan deltakerdemokratiske metoder er prosessorienterte og tilrettelegger for nettopp diskusjon og overveielser. Samtidig tilrettelegger slike metoder for aktiv deltakelse og har som mål å belyse aktuelle problemer på kreative måter. Metodene muliggjør derfor identifisering av innovative og holistiske løsninger. De er verktøy som kan brukes for å skape tid, rom, strukturer, og prosesser for å få frem energien og kompetansen som finnes hos de som berøres av endringsarbeidet (Türunen, 2013, s. 4). Det er ressursene som bor i deltakerne som betraktes som selve nøkkelen til problemløsning, samtidig som god tilrettelegging er nødvendig for å sikre systematisk etterlevelse

4.2.1 OPERA

Wong et al. (2010, s. 111), med referanse til Driskell (2002), Hill (1997) og Punch (2002), hevder at visuelle metoder og verktøy – som tegning, bilder eller videoer, øker unges engasjement og vilje til å delta. OPERA er et akronym for en oppskrift på en involverende,

visualiserende, og lite tidkrevende metode, som er et godt verktøy for problemløsning (Türunen, 2013, s. 51). Vi tok derfor utgangspunkt i denne metoden for å utvikle SIMOT.

Ifølge Türunen (2013) er bruk av OPERA en fornyende og lærerik prosess. Det er også en fleksibel metode, noe som er en fordel vi ønsket å ha både under planleggingen og gjennomføringen av SIMOT. Türunen (2013, s. 51-53) fremhever det som viktig å ha forståelse for at en kan ha forskjellige synspunkt. Slik oppnås menings- og kunnskapsutveksling. Målet med OPERA er å skape endringer i praksis gjennom arbeid i frigjørende og kreative grupper, som vil danne et godt grunnlag for praktisk utviklingsarbeid (Türunen, 2013, s. 51). I OPERA stilles det hva-, hvor-, hvordan spørsmål, fordi tydelige spørsmål og problemstillinger formulert på forhånd effektiviserer endringsprosessen (Türunen, 2013, s. 53).

I arbeid med ungdom er det viktig å være klar og tydelig på hva en ønsker at de skal gjøre, fordi det gir dem trygge rammer å forholde seg til. Uten ordentlige rammer kan en risikere å gi ungdom dårlig erfaring med prosjektarbeid eller få dem til å føle at evnene deres er utilstrekkelige fordi de ikke mestrer oppgavene (Wong et al., 2010, s. 110). Vi måtte imidlertid følge prinsippet i samfunnsarbeid om å ikke styre deltakerne våre for mye og tilpasset derfor spørsmålene deretter.

De følgende fem stegene er oppskriften på OPERA (Türunen, 2013, s. 51);

1. *Omedelbara tankar*: Undring over stilte spørsmål og notering av tanker.
2. *Parets tankar*: Deltakerne kan gå sammen og drøfte sine notat og tanker.
3. *Exponera*: Deltakerne presenterer sine «funn».
4. *Rangordna*: Deltakerne systematiserer de viktigste funnene.
5. *Arrangera*: Lederne velger ut de viktigste temaene og diskuterer disse.

4.2.2 SIMOT: OPERA KOMBINERT MED PRINSIPPER FRA SAMFUNNSARBEID

For å utvikle SIMOT har vi valgt å tilpasse stegene i OPERA til det som blir pekt ut som viktige prinsipper i samfunnsarbeid. Et overordnet prinsipp er at deltakere skal ha mulighet til å påvirke i hele arbeidsprosessen (Hutchinson, 2010, s. 62). Derfor har vi inkorporert

medvirkningsprinsippet i selve metoden vår, ved å la deltakerne få både identifisere utfordringer og formulere løsninger på dem. Medvirkning er altså både et mål og et middel i SIMOT. De følgende punktene tar utgangspunkt i det vi har redegjort for i oppgavens teoretiske rammeverk, og har blitt kombinert med OPERA for å utvikle SIMOT:

1. Samfunnsarbeideren stiller sin kunnskap til disposisjon for deltakerne
2. Deltakerne blir bevisstgjort ved at de får identifisere problemer og utfordringer selv
3. Deltakerne får utvikle forslag til løsninger
4. Det skal tilrettelegges for samarbeid, dialog og aktiv deltakelse

Workshopen følger ikke den tradisjonelle oppbygningen i OPERA, fordi vi så det som nødvendig å foreta noen tilpasninger. Vi var blant annet ute etter et formålstjenlig resultat der vi endte opp med forslag til løsninger og tiltak, og ikke bare en systematisering av funn knyttet til utfordringer og fordeler ved SOME. Det var også av praktiske årsaker nødvendig å gjøre tilpasninger. En av disse er knyttet til det faktum at vi ønsket gruppearbeid gjennom hele workshopen, og derfor ble eksempelvis første og andre steg i OPERA slått sammen. Dette for at SIMOT skal tilrettelegges for samarbeid og dialog.

Introduksjonen og den *første stasjonen* i workshopen er, som nevnt over, en blanding av O og P. Under introduksjonen deler vi informasjon med deltakerne der vi blant annet redegjør for begrep som de må ha kjennskap til for å løse oppgavene i SIMOT. Vi viser dem også en video som forklarer hvorfor det er viktig å skape et mer helsefremmende miljø på SOME. Deretter blir deltakerne opplyst om utfordringer andre ungdommer knytter til bruk av SOME, og informert om at det er greit å være uenig med disse. Poenget er å gi deltakerne innsikt i temaet, men også bevisstgjøre dem på hva de selv opplever som generelle problem ved SOME. Deltakerne blir så bedt om å drøfte følgende spørsmål i gruppene de sitter i; 1) Hva er roten til problemet i de ulike utfordringene? 2) Hvordan kan en løse utfordringene? 3) Hva kan gjøres for å unngå å møte på utfordringene? Her stilles det styrende spørsmål, men deltakerne får selv bestemme hva de ønsker å drøfte innenfor oppgavens rammer.

Andre stasjon er inspirert av OPERAs P; deltakerne får utdelt en plakat der de skal rangere SOME de ofte bruker, fra best til verst med tanke på om de har en positiv eller negativ effekt på psykisk helse. Her er poenget at deltakerne skal reflektere over fordeler og ulemper ved

spesifikke medier, slik at de senere kan drøfte konkrete løsninger. De må begrunne rangeringen, og notere både fordeler og ulemper ved de ulike sosiale mediene. Dette for å erstatte kritikk med positivitet, som OPERA vektlegger (Türunen, 2013, s. 53). *Tredje stasjon* fungerer som en blanding av E og R, hvor deltakerne forteller resten av klassen hvilke SOME de har valgt som er best og verst. Gruppene får kommentere hverandres rangering, og vi skriver alle mediene som blir nevnt på tavlen i klasserommet. Slik får vi en visuell oversikt over hvilke SOME som blir nevnt ofte, i både positiv og negativ sammenheng, og skaper dialog i plenum.

Stasjon fire og *stasjon fem* er inspirert av både R og A. Deltakerne skal først bruke det de har funnet ut av så langt i stasjonsarbeidet til å utvikle forslag til helsefremmende tiltak. Vi veileder og stiller vår kunnskap til disposisjon for dem dersom de trenger råd og hjelp, men lar deltakerne selv velge hvilke utfordringer og problemer det er størst behov for løsninger på. På den siste stasjonen presenterer alle gruppene forslagene sine, og får mulighet til å kommentere hverandres arbeid. Kvalitative metoder tilbyr en fleksibilitet som gjør at en kan stille oppfølgingsspørsmål (Brottveit, 2018a, s. 92-93). Fasilitator og observatør deltar derfor i plenumsdiskusjonene og stiller oppfølgingsspørsmål om nødvendig, for å få bedre innsikt i tiltakene deltakerne har utviklet.

SIMOT står for, som nevnt tidligere, “Samfunnsarbeid i Medvirkningsprosesser og Tiltaksutvikling”. Modellen er utviklet for å kunne tilpasses mange tema. Temaet som diskuteres i vårt tilfelle er SOME og helsefremmende tiltak, og oppgavene vi har gitt deltakerne våre er eksempel på hvordan en kan bruke SIMOT. Kort oppsummert består SIMOT av følgende steg;

1. Bevisstgjøring og drøfting av utfordringer knyttet til det aktuelle temaet
2. Refleksjon rundt og identifisering av positive og negative sider ved det aktuelle temaet
3. Dialog i plenum om de positive og negative sidene
4. Utvikling av forslag til løsninger og tiltak for de aktuelle utfordringene ved temaet
5. Deling og presentasjon av forslagene til tiltak

4.3 DELTAKENDE OBSERVASJON OG FASILITERING

Deltakende observasjon er en metode hvor «... forskeren selv deltar i det sosiale systemet som undersøkes, ved å observere sosial samhandling...» (Halvorsen, 2004, s. 204). Det er flere årsaker til at vi valgte denne metoden. Fasilitering er et begrep som kan beskrive ulike aktiviteter, og en av dem er en prosess hvor en gir eller bidrar med verktøy for å organisere, tilrettelegge for og skape endring (Ågotnes et al., 2021, s. 147-148). Vi ønsket å fasilitere for og veilede våre deltakere og gi dem verktøy for å identifisere gode løsninger, i tillegg til å få et analytisk perspektiv på hvordan gjennomføringen av SIMOT i de fire klassene fungerte. Derfor benyttet vi oss av det Brottveit (2018a, s. 100-101) kaller aktiv og passiv deltakende observasjon.

Ved å bruke aktiv og passiv deltakende observasjon har en av oss kunnet fokusere på å fasilitere og få et perspektiv på hvordan det er å drive SIMOT som fasilitator, mens den andre kunne fokusere på å observere atferd, kroppsspråk og reaksjoner blant deltakerne, samt skrive detaljerte feltnotater om SIMOTs praktiske gjennomføring. Det var nødvendig med fasilitering for å sikre fremgang og observasjon for å føre detaljerte feltnotater, for å kunne svare på alle oppgavens spørsmål. Den to rollene har derfor vært nødvendige for å svare på både *hva deltakernes behov og ønsker er og hvordan SIMOTs pilotering fungerte*. Gjennomføringen av SIMOT og våre funn er av stor betydning for hvilken rolle vi har hatt i HMSM, og dermed hvilken nytte vår gjennomføring av deltakerdemokratiske metoder har hatt i folkehelseprosjektet. Sammen med refleksjoner rundt vår rolle i HMSM og vår erfaring med å jobbe i et offentlig folkehelseprosjekt, har den aktive og passive rollen altså også gjort at vi kan analysere *hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder har for tiltaksutvikling*.

Ved deltakende observasjon må en tolke det som observeres, som kan være en utfordring, spesielt i situasjoner forsker selv ikke er fortrolig med (Hellevik, 1997, s. 85). Det betyr at situasjoner kunne oppstå under gjennomføringen av SIMOT, som vi måtte analysere basert på vår tolkning av dem. I den forbindelse var modellens fleksibilitet en fordel, fordi vi da kunne utforske veier datainnsamlingen tok underveis, samt at vi hadde mulighet til å registrere uventede hendelser og å kunne tilpasse SIMOT etter hvert som situasjoner oppstod (Hellevik, 1997, s. 86-87; Grønmo, 2016, s. 156-157).

For å oppnå aksept og tillit blant deltakerne tok vi sikte på å være ydmyke og vektlegge det faktum at vi trenger deltakernes hjelp til å utvikle gode tiltak. Dette for å skape minst mulig

hierarki mellom oss og dem. Vi unngikk derfor å bruke kateteret, og bevegde oss heller rundt i klasserommet, involverte elevene i introduksjonen ved å stille dem spørsmål og inviterte til dialog rundt aktuelle begrep og tema. Observatør holdt seg hovedsakelig i bakgrunnen under hele workshopen fordi hen ikke hadde hatt den samme dialogen med elevene fra starten. Dette for å unngå at deltakerne opplevde at workshopen/stasjonsarbeidet hadde en hierarkisk struktur hvor det kan oppstå en uønsket avstand mellom forsker og deltaker. For å unngå fallgruver knyttet til et snevert perspektiv som kun inkluderer forskers perspektiv på hvordan SIMOT gikk for seg, ba vi elevene om å si ifra dersom noen av oppgavene på stasjonene var uklare.

4.4 ANALYSEMETODE

Analysen vår er todelt, og vi har derfor brukt ulike metoder for å kunne svare på masteroppgavens spørsmål. For å svare på *hvordan piloteringen av SIMOT fungerte*, vil vi i første del av analysen sammenligne den tentative planen for SIMOT og hendelsesforløpene i hver klasse. Andre del av analysen bruker en innholdsanalyse for å analysere funnene våre, og vil svare på *hvilke helsefremmende tiltak ungdom ønsker og mener at de selv trenger*. De to analysene vil også fungere som grunnlag for diskusjonen rundt spørsmålet om *hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder har i offentlig tiltaksutvikling*.

4.4.1 DEL 1: REFLEKSJONSNOTAT – SIMOTS PLAN VS. PRAKSIS

Denne analysedelen vil hovedsakelig ta utgangspunkt i feltnotatene våre, som er kvalitative data som beskriver alt fra verbale utsagn, hendelser og egenskaper hos dem som undersøkes (Halvorsen, 2004, s. 84). Analysen vil ta form som en gjenfortelling av hendelser, basert på våre refleksjoner. Hendelsene vil presenteres ved bruk av beskrivende kategorier, som Brottveit (2018b, s. 135) trekker frem som en god metode for å fremstille denne typen datamateriale. Slik kan vi foreta en sammenligning av planen for SIMOT og hva som skjedde i praksis, for å kunne drøfte struktur og resultat, samt forbedringspotensialer og eventuelle fordelaktige endringer. Formålet med Del 1 av analysen er altså å vurdere hva som fungerte og ikke, for å videreutvikle modellen slik at den i høyest mulig grad tar vare på samfunnsarbeidets idealer, og tilrettelegger for medvirkning.

Fortolkning har en sentral rolle i analysen, da vi drøfter innhold som ikke er umiddelbart innlysende, basert på vår subjektive opplevelse og inntrykk (Brottveit, 2018b, s. 130). Forskere har gjerne umiddelbare tolkninger av det deltakerne formidler under kvalitative undersøkelser, og derfor er det vanlig at analysen starter allerede under datainnsamlingen (Brottveit, 2018b, s. 133). Våre feltnotater fra gjennomføringen av SIMOT er eksempelvis et resultat av våre umiddelbare tolkninger, som kan ha påvirket gjenfortellingen av hendelsesforløpene. Vi analyserte også konkrete hendelser etter hver gjennomføring av SIMOT, og foretok nødvendige endringer ut ifra det. Vurderingene vi gjorde underveis og i etterkant av datainnsamlingen har dannet grunnlag for å kunne videreutvikle SIMOT underveis i masterprosjektet og identifisere forbedringspotensialer.

Det som kategoriseres i en kvalitativ analyse kan være alt fra temaer, hendelsesforløp, spesielle trekk ved grupper eller personer, eller forhold mellom variabler (Hellevik, 1997, s. 103). Vi har kategorisert dataene våre på følgende måte; 1) SIMOTS tentative plan; og 2) Hendelsesforløp i klassene. Kategoriene vil være så rike og fyldige som mulig for å gi en detaljert og reell innsikt i hva vi observerte. Brottveit (2018b, s. 135) vektlegger at dette er viktig for å unngå gjenfortellinger som ikke er identiske med deltakernes handlinger og utsagn.

4.4.2 DEL 2: FUNN FRA PILOTERING AV SIMOT

Denne analysedelen vil ta for seg det deltakerne våre har formidlet til oss, hvor vi har lagt vekt på å ikke omformulere innspillene deres. Dette trekker Brottveit (2018b, s. 135) frem som fundamentalt for å fremstille datamaterialet slik det arter seg for deltakerne. For å analysere funnene fra datainnsamlingen har vi foretatt en kvalitativ innholdsanalyse av deltakernes innspill.

En innholdsanalyse er en forskningsmetode for subjektiv tolkning av innhold i tekstdata, som foretas gjennom en systematisk klassifiseringsprosess for koding og identifisering av tema og mønster (Hsieh & Shannon, 2005, s. 1278). Forutinntatte kategorier bør være fraværende i forkant av analysen, for å la kategorier og koder oppstå naturlig i analyseprosessen. Slik sikres en detaljert beskrivelse av prosessen, uten for sterk påvirkning fra forskerens teoretiske perspektiv (Hsieh & Shannon, 2005, s. 1280). Innholdsanalysen er i følge Hsieh og Shannon (2005, s. 1279) en passende metode når eksisterende teori eller forskningslitteratur på et

fenomen er begrenset. Det er tilfellet i vår datainnsamling, hvor vi innhenter kunnskap om ungdoms meninger om psykisk helse og sosiale media, samt tanker og ideer de har om helsefremmende tiltak.

I en innholdsanalyse er datakilden dokumenter, verbale utsagn eller bilder (Halvorsen, 2004, s. 94). Vår analyse har eksempelvis flere typer tekster; post-it-lapper, plakater og feltnotater. En innholdsanalyse er en fleksibel metode for å analysere tekster hvor en kan foreta alt fra en intuitiv eller tolkende innholdsanalyse, til mer systematiske og strenge tekstanalyser (Hsieh & Shannon, 2005, s. 1277). Gjennom den systematiske gjennomgangen av tekstlig datamateriale som innholdsanalysen tilbyr, har vi tatt sikte på å identifisere, registrere og kategorisere innholdet i dem. Slik tilbyr innholdsanalysen en oversiktlig og helhetlig forståelse for våre deltakeres meninger, ønsker og behov, som vi kan formidle videre til HMSMs aktører. Del 2 av analysen er også preget av vår fortolkning av meningsinnholdet i deltakernes utsagn, fordi det blant annet kan tenkes at deltakerne våre har et annet ordforråd enn oss. Det kan gjøre at vi i analysen bruker andre, flere eller mindre ord for å forklare det de har formidlet til oss.

Stegene i vår analyse, inspirert av Hsieh og Shannon (2005, s. 1285), Hellevik (1997, s. 103-106), og Brottveit (2018b, s. 135-139) er som følgende:

- 1) Vi var åpensinnet i forkant av analysen og hadde ingen forutinntatte tanker om hvilke kategorier eller koder som ville oppstå.
- 2) Fordypning i og gjennomlesning av datamaterialet; plakater, post-it-lapper, feltnotater og notater av refleksjoner og drøftinger vi har hatt underveis.
- 3) Notering av førsteinntrykk og tanker om koder og temaer.
- 4) Kategorisering av temaene ut fra sammenhengen de har med hverandre
- 5) Utvikling av hoved- og underkategorier.
- 6) Danning av definisjoner for hoved- og underkategoriene basert på innholdet i dem.

De følgende hovedkategoriene er et resultat fra analysen av deltakernes innspill; 1) Negative sider ved sosiale medier; 2) Positive sider ved sosiale medier; og 3) Forslag til helsefremmende tiltak. Kategoriene representerer en prosess hvor deltakerne definerte problemer og utfordringer, samt positive sider ved SOME, og videre utforsket og utviklet løsninger. I kvalitative analyser er det vanlig at innholdet som analyseres blir vurdert og fortolket med

referanse til formålet med forskningen (Grønmo, 2016, s. 179). Funnene våre har altså blitt vurdert opp mot spørsmålene vi stilte deltakerne.

4.5 ETISKE BETRAKTNINGER

Forskningsetikk handler om å gjøre moralske vurderinger for å sikre gode metodiske overveielser for å nå det overordnede målet med forskningen (Aubrey et al., 2000, s. 156). Alle typer intervensjoner innebærer en viss grad av påtregelse. Deltakerdemokratiske metoder tvinger ikke folk til å delta, men tilbyr muligheten for det. Ordlyden under hele SIMOT er åpen, lyttende og spørrende, for å sikre en opplevelse av å være likeverdig. Gjennom å innledningsvis og gjennomgående forklare at det er ungdommene som sitter med svarene, og at vi ønsker å lære mer om hvordan de har det og om det er noe de opplever at bør endres på, har vi siktet mot å skape engasjement, trygghet og likeverd under gjennomføringen av workshopen.

Når det gjelder det forskningsmessig viktige premisset om frivillig deltakelse tok vi noen forholdsregler for at dette skulle være tydelig for deltakerne våre. Dette er særlig viktig da SIMOT ble holdt i en obligatorisk kontekst - altså på skolen. Vi løste denne utfordringen ved å ha hyppig dialog med skolene rundt dette i planleggingsfasen, slik at de eventuelt kunne ha et alternativ til de som ikke ønsket å delta. Vi sendte også et informasjonsskriv til skolene, som deltakerne fikk på forhånd, hvor de ble opplyst om at det var frivillig og delta, og mulig å trekke seg når som helst i etterkant av å ha sagt ja til å bli med. Ettersom alle oppgavene under SIMOT ble løst gruppevis, er det imidlertid ikke mulig å identifisere enkeltindivid, og derfor ville ikke eventuelle frafall hatt noen betydning for oppgavens analyse. For å anonymisere klassene har vi valgt å ikke opplyse om konkrete antall elever eller utdanningsprogram. Slike detaljer har vi gjort en vurdering av at vil gjøre det mulig å kunne identifisere hvilke klasser som har deltatt i piloteringen av SIMOT. Vi har derfor valgt å kun opplyse om en av klassenes størrelse fordi den skilte seg fra de andre, og om noen av klassenes trinn dersom det kan være av betydning for SIMOTs praktiske gjennomføring.

Det er ofte et asymmetrisk maktforhold mellom forskere og deltakere, og derfor er det å sikre at deltakerne får en positiv opplevelse etisk viktig (Busso, 2018, s. 119). En samfunnsarbeider har også stor påvirkningskraft og makt, og må være bevisst på hvordan en bruker disse. Som et viktig moment når det gjelder å balansere den "læreraktige" rollen med forskerrollen, har vi

hele tiden hatt et bevisst og kritisk blikk til utfordringer som ligger i det å forske i en undervisningskontekst. Vi ønsket å fasilitere fremfor å drive bank-undervisning, som Freire (1999, s. 54-56) er kritisk til fordi den fremmer styring av elevene og hindrer utvikling av kritisk bevissthet. Vi ga derfor deltakerne den kunnskapen de trengte for å delta på SIMOT, men lot dem bestemme selv hva de ønsket å drøfte innenfor det aktuelle temaets rammer. Det som ble diskutert var ikke åpenlyst sensitivt i seg selv. Deltakerne skulle derimot drøfte mestring av livet på SOME, og det å dele egne eventuelle utfordringer kan gjerne oppleves som ubehagelig. I lys av dette formulerte vi oppgaveteksten slik at den fokuserte mindre på egne opplevelser, og mer på generelle og hypotetiske refleksjoner. Vi presiserte også innledningsvis at vi ønsket at deltakerne skulle ha et mer løsningsorientert blikk på oppgavene, fremfor et problemfokuset. Slik kan det tenkes at det i mindre grad ble drøftet egne problem.

Vi har kontinuerlig vært kritisk refleksiv i vår tilnærming, ved å ha hyppige diskusjoner der vi drøfter det som har blitt gjort. Med hensyn til forskningskvalitet er det å være bevisst, åpen og å tilsidesette egen forforståelse en forutsetning når en fokuserer på opplevde erfaringer. Samtidig vil en alltid ha med seg egne antakelser i bagasjen (Creswell & Poth, 2018, s. 81), som er særlig typisk for kvalitative metoder der sosial interaksjon og tolkninger bygger på en viss grad av subjektivitet (Dowling, 2010, s. 37). Som samfunnsarbeider må en også ta høyde for at samfunnet eller gruppen en retter seg mot kan ha et annet syn på hva som er rett og galt, enn det en selv har (Hugman & Bartolomei, 2014, s. 20). Å tydeliggjøre en åpenhet for at rett og galt kan diskuteres, og et fokus på gjensidig lytting og forståelse, løftes frem av Ledwith (2011, s. 61-63) som viktig både for samfunnsarbeidets moraletiske grunnlag, men også for å skape en bedre opplevelse av å delta.

5. ANALYSE

Som nevnt i metodekapittelet er analysen vår todelt. Vi har valgt å analysere både funnene våre og selve gjennomføringen av SIMOT. I Del 1 av analysen vil vi ta for oss en sammenligning av planen for SIMOT og hendelsesforløpene fra de ulike klassene den ble gjennomført i. Del 2 vil gi en oversikt over innspillene til deltakerne våre, basert på innholdsanalysen vi har gjennomført.

5.1 DEL 1: REFLEKSJONSNOTAT – PLAN VS. PRAKSIS

De følgende kategoriene ble konstruert ut ifra dataene våre om SIMOTs plan og praksis og vil gjennomgå i denne delen av analysen; 1) SIMOTs tentative plan og 2) Hendelsesforløp i klassene.

5.1.1 SIMOTS TENTATIVE PLAN

Workshopen ble gjennomført i fire klasser. Før vi går nærmere inn på hva som skjedde i hver klasse er det derimot viktig for kontekstens del å gi en detaljert forklaring av SIMOTs plan og struktur. Slik vil det være mulig å sammenligne den tentative planen med hva som faktisk skjedde i hver klasse, som vil være nyttig for drøfting rundt viktige problemstillinger og forbedringspotensialer.

Under er en tabell som illustrerer den tentative planen vi hadde for SIMOTS struktur og forløp. Hvor mye tid vi faktisk brukte på hver del varierte, da vi ofte måtte se an om elevene trengte mer eller mindre tid på de ulike stasjonene. Det er noe vi hadde tenkt på da vi lagde planen og vi la derfor inn noen minutter til overs på noen av stasjonene, slik at vi inkorporerte den fleksibiliteten både OPERA og andre kvalitative metoder verdsetter. Flexibiliteten gjorde det lettere å foreta tilpasninger dersom uforutsette problemstillinger og hendelser inntraff.

Post	Aktivitet	Tid på post	Brukt tid av 135 min	Skoletime	Notat
0	Introduksjon	15 min		1	
1	Drøfte utfordringer på some	15 min	30 min		
2	Drøfte/rangere positive og negative sider v/ ulike plattformer/arenaer/tiltak	15 min	45 min		
3	Dele det de har diskutert på 2	15 min	60 min	2	Her har vi 10 min ekstra i tilfelle det trengs
4	Jobbe med å lage forslag til egne tiltak	40 min	80 min		
5	Dele egne tiltak og diskutere disse sammen med resten av klassen	20 min	120 min	3	Her har vi 5 min ekstra i tilfelle det trengs

Figur 3: SIMOTs tentative plan

Workshopen begynner med å dele elevene inn i grupper. I introduksjonen er vi nøye på å definere relevante begrep og skape dialog rundt dem sammen med deltakerne. Som Wong et al. (2010, s. 111) sier, er bruk av visuelle verktøy når en jobber med barn og unge, noe som skaper engasjement og vilje til å delta. Derfor bruker vi flere digitale verktøy. Vi bruker en PowerPoint som et visuelt verktøy for å gi informasjon, i tillegg til at den har en strukturerende funksjon. Den skaper også forutsigbarhet, og gjør det lettere for elevene å henge med. Introduksjonen, og første stasjon, innebærer også fremvisning av videoer som forklarer og informerer om ulike tema. Slik blir det variasjon i formidlingen av informasjon, og mindre ensformig og monotont for elevene. PowerPointen ligger vedlagt og den inneholder en link til videoene. Under er et eksempel på hvordan en av PowerPoint-sidene ser ut.

Bilde 1: PowerPoint-slide i klasserom

Vi forklarer hvem vi er til elevene og hva de skal være med på; å bidra til å utvikle gode tiltak som kan gjøre miljøet på sosiale media mer helsefremmende. Vi forteller at de skal få medvirke i HMSM, fordi det er dem prosjektet ønsker å utvikle tiltak for, og at det derfor er viktig å vite hvilke helsefremmende tiltak de ønsker og mener de har behov for. Vi gjør det også klart at arbeidet deres ikke vil bli vurdert, fordi det er et viktig poeng for masterprosjektet at elevene ikke opplever å bli dømt eller vurdert. Vi ønsker både å skape trygghet og motivere dem, men også å gi dem rom og frihet til å ytre seg slik de vil, i tråd med prinsippene i deltakerdemokratiske metoder. For å skape tidlig dialog sammen med elevene spør vi dem om deres oppfatning av relevante begrep. For å eksemplifisere for dem hva tiltak er snakker vi om smittevernstiltak, som elevene kjenner godt til fra skolehverdagen. Vi forteller også at vår oppfatning av eksempelvis psykisk helse, er at det ikke bare handler om diagnoser, men også velvære, trygghet og trivsel.

Deretter går vi over til å snakke om hvorfor helsefremmende tiltak på SOME er viktig. Vi viser elevene en video som skal tydeliggjøre SIMOTs relevans for deres liv og helse. Videoen viser til den globale statistikken for bruk av SOME og hvordan bruken har økt de siste årene, i tillegg til statistikk om økende antall psykiske helseplager. Videoen informerer også om at det er uenighet i forskningsmiljøet om det er en sammenheng mellom bruk av SOME og psykiske helseplager. Videre forklarer vi at poenget med SIMOT ikke er å avgjøre om det er en sammenheng, men at det vil være en fordel å ha gode helsefremmende tiltak for SOME ettersom mange mennesker bruker dem daglig, samtidig som forekomsten av psykiske helseplager øker.

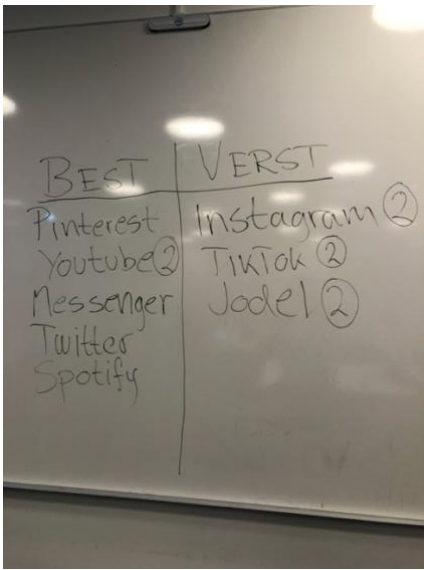
Før vi begynner på stasjonsarbeidet gjør vi elevene oppmerksom på at de kan spørre oss om hjelp dersom noen av oppgavene på stasjonene er uklare eller vanskelig å forstå. Vi forklarer at deres innspill er verdifulle i vurderingen av hvordan SIMOT fungerer. Hensikten med å be dem om hjelp er å gjøre dem komfortable med å be om hjelp tilbake, samtidig som vi ufarliggjør oss selv. På den første stasjonen får elevene se en video som gir en oppsummering av hvilke utfordringer elevene som var med på fokusgruppeintervjuene til HMSM oppga i forbindelse med bruk av SOME. Vi forklarer elevene at de først skal se videoen og deretter diskutere de ulike problemstillingene, og gir dem beskjed om hvor lang tid de har på seg før vi går videre til neste stasjon. Vi sier også at det er lov å være både enig og uenig med det videoen sier. Den første stasjonens mål er å sette i gang tankeprosesser og bevisstgjøre dem rundt hva de mener om temaet.

På den andre stasjonen skal elevene lage en liste over SOME som de bruker ofte, og rangere dem ut ifra hvilken effekt de mener mediene har på brukerens psykiske helse. Den som har mest positiv effekt skal stå øverst, mens den som har mest negativ effekt skal stå nederst. Elevene får også beskjed om at de skal begrunne svarene sine, ved å føre inn hvilke fordeler og ulemper hvert medium har. De får utdelt en plakat, skrivesaker, lim og post-it-lapper som de skal skrive på. De får post-it-lapper for å ha mulighet til å flytte på lappene etter hvert som diskusjonen deres utfolder seg. Elevene får beskjed om hvor lang tid de får på å jobbe med plakaten. Målet er at gruppene skal få en visuell oversikt over hva de tenker om ulike SOME.

Bilde 2: Plakater med post-it-lapper

På stasjon 3 får hver gruppe dele hvilke SOME som er øverst og nederst på listen deres. De må også begrunne rangeringen sin. Gruppene får kommentere hverandres arbeid. Målet er å sette i gang diskusjoner i klassen og visualisere enighet eller uenighet om SOMEs positive og negative sider. Etter hvert som hver gruppe får dele hvem som er øverst og nederst på sin liste, lager vi en oversikt på klasserommets tavle. Det gjør vi både for oversiktens del, men også fordi vi tenker at det kan være gøy og interessant for elevene å se hva resten av klassen mener og hvilke SOME som har blitt drøftet mest.

Bilde 3: Oversikt på tavle

På stasjon 4 skal elevene lage forslag til helsefremmende tiltak for eller på SOME. Vi ønsker ikke å påvirke dem for mye, men gir dem noen generelle eksempler på allerede eksisterende tiltak, som holdningskampanjen «Black Lives Matter», Nettvett-kurs og helsesykepleiere på skolen. Dette gjør vi for at de lettere skal forstå oppgaven og komme i gang med arbeidet. Vi forklarer at det ikke er noen fasit på oppgaven og at de får lov til å være kreative. Vi sier også at de ikke må tenke at noe er uoppnåelig eller urealistisk å få til, fordi det går an å la seg inspirere av slike tiltak selv om de viser seg å ikke være mulige å realisere. Elevene får velge hvordan de vil presentere forslagene sine på neste stasjon, og får plakater, lim, fargeblyanter og tusjer som de kan bruke. Vi gir dem beskjed om hvor lang tid de har på seg til å løse oppgaven. Målet med denne stasjonen er at elevene skal produsere forslag til tiltak som HMSM kan utvikle eller la seg inspirere av.

På femte og siste stasjon får gruppene presentere tiltakene sine. Gruppene får mulighet til å kommentere hverandres arbeid. De må forklare godt hvordan tiltakene fungerer og hvordan det vil bidra til et mer helsefremmende miljø. Målet med denne stasjonen er å skape dialog slik at elevene kan få en bedre forståelse for andre perspektiv enn deres egne, utvikle ideer og øve på argumentasjon. Det er i tråd med masterprosjektets mål om å følge demokratiske prinsipper og gi elevene en god erfaring med demokratiske prosesser. Avslutningsvis sier vi at vi skal gjøre vårt beste for at forslagene deres blir hørt og lagt til grunn for tiltaksutviklingen i HMSM, og takker dem for deres deltakelse.

I det følgende vil vi forklare hvordan den *praktiske* gjennomføringen av SIMOT gikk i hver klasse.

5.1.2 HENDELSESFORLØP I KLASSENE

Vi vil nå redegjøre for hendelser og problemstillinger som skilte seg ut fra hver klasse, sammenlignet med den tentative planen for SIMOT.

Gjennomføringen i den første klassen ble på mange måter en pilotering av SIMOT. Vi møtte på ulike problemstillinger som gjorde at vi foretok noen endringer i de tre andre klassene, for å styrke realiseringen av teoretiske og metodiske prinsipper vi tok utgangspunkt i under utviklingen av modellen. Endringene var basert på vår intuitive oppfatning av hva som ville være best å gjøre, og vår erfaring med annen undervisning. Slik begynte vi også på analysen vår allerede under datainnsamlingen, noe som er vanlig i kvalitative metoder (Brottveit, 2018b, s. 133). Brottveit (2018a, s. 92-93) peker også på at fleksibilitet er viktig ved bruk av kvalitative metoder, fordi det gir forsker en friere rolle som ikke påvirker deltakerne for mye, samtidig som det gir mulighet til oppfølgingsspørsmål. Å inkorporere fleksibilitet i SIMOT har derfor flere fordeler; det er mindre sjanse for å styre deltakerne, mulighet til å be deltakerne om å utdype utsagnene sine, og mulighet til å gjøre nødvendige endringer i modellen underveis.

Gjennomgangen av hendelsesforløpet i Klasse A er lengre enn de andre tre, ettersom vi foretok endringer for å unngå utfordringene og problemstillingene vi møtte på der. Det som blir nevnt i de tre andre klassenes hendelsesforløp er altså bare det som er unikt for hver enkelt klasse.

KLASSE A

Vi fikk tilgang til klasserommet samtidig som elevene, og måtte bruke mye tid på å få i gang projektor og PC før vi kunne begynne. Vi måtte også flytte på pultene i rommet slik at elevene kunne sitte i grupper, og brukte tid på å informere om smittevern og spørre elevene om de hadde lest informasjonsskrivet om masterprosjektet som de fikk utdelt i forkant av gjennomføringen.

Vi begynte med å presentere oss selv og begge prosjektene, og fortalte dem hva de skulle være med på. Elevene fulgte med når vi viste videoen som forklarer hvorfor det er viktig å utvikle helsefremmende tiltak på SOME, samt når vi forklarte vår forståelse av ulike begrep. Vi hadde også med oss en lærer i klasserommet, som tok ordet flere ganger for å blant annet forklare til elevene hvordan masterprosjektet henger sammen med det som har blitt gjort på skolen tidligere i forbindelse med HMSM. Det var ikke en del av planen vår å si så mye om det da deltakerne våre ikke er de samme elevene som har vært med tidligere, og fordi vi ikke ville komplisere informasjonen vi ga til elevene ved å nevne for mange element ved HMSM. Vi ønsket å skape forutsigbare og klare rammer, og ville derfor ha størst fokus på det elevene selv skulle være med på. Elevene hadde også fått den informasjonen læreren nevnte på informasjonsskrivet de fikk utdelt i forkant, og ville også få høre mer om HMSM på Stasjon 1. Læreren nevnte også Folkehelseinstituttet og fylkeskommunen, og ikke kommunen slik som vi gjør. Det kan ha skapt forvirring blant elevene, men vi gjorde det klart på slutten av opplegget at det var flere aktører i prosjektet.

På den første stasjonen tok det noen minutter før gruppene kom i gang med å diskutere, men etter hvert ble det større engasjement rundt temaet. For å spare tid delte vi ut utstyret elevene ville trenge for å lage plakatene sine på Stasjon 2. De begynte imidlertid å ta på utstyret før vi fikk sagt ifra om at kun en person skulle ha ansvaret for det for å overholde smitteverntiltakene på skolen. Vi opplevde også at post-it-lappene ikke hang fast på plakatene, og at elevene lagde svært lange lister med mange post-it-lapper, som det ikke var plass til på plakatene.

På Stasjon 3 delte elevene hva de hadde funnet ut av på forrige stasjon. Fasilitator førte opp på tavlen hvilke SOME hver gruppe synes er best og verst med tanke på hva de gjør med psykisk helse. Vi oppmuntret til dialog, og gruppene fikk kommentere hverandres valg og begrunnelse for hvorfor de plasserte de ulike sosiale mediene slik de gjorde. Det fikk i gang gode

diskusjoner, men vi tolket det som at noen elever synes det var ubehagelig når andre var uenige med dem. Eksempelvis hørte vi noen snakke om, rett etter stasjonen, at de «... ikke synes det er gøy når andre er så uenig med meg». Dette kan blant annet skyldes kulturen og dynamikken i klassen; at elevene eksempelvis ikke er vant med diskusjonsoppgaver.

Før fjerde stasjon tok vi en lengre pause med lunsj. En elev kommenterte etter at vi har introdusert oppgaven: “Skal vi liksom finne nye regler? Det kommer jo aldri til å funke å bare si at folk ikke får bruke sosiale medier”. Vi brukte derfor mer tid på å forklare hva tiltak er. Elevene gikk så over til å diskutere hvordan de kan løse utfordringene som de har drøftet tidligere, og gruppene valgte ulike metoder for å presentere sine tiltak. Noen lagde en film, noen en plakat, og noen lagde en PowerPoint og holdt “foredrag” om selvhjelpskurs. At elevene valgte forskjellige presentasjonsformer er et godt eksempel på hvordan muligheten til å bruke visuelle hjelpemidler øker engasjement, som er noe vi har hatt i fokus under utviklingen av SIMOT. Tiden gruppene trengte på denne stasjonen varierte stort. For at alle skulle bli ferdige måtte derfor noen grupper vente mens de andre ble ferdig.

Vi tok en kort pause før neste og siste stasjon, da elevene igjen hadde hatt en lang økt og jobbet lenge med stasjon fire. Noen valgte å bli sittende ved sitt bord da de presenterte, mens andre presenterte fremme ved tavlen. Vi lot alle gruppene i alle klassene få velge om de ville stå framfor klassen eller sitte i gruppene under presentasjonene. Det viktigste for oss var at de var komfortable med å presentere og delta, og da bør de få kunne velge hvordan de vil dele sine forslag. Gruppene fikk mulighet til å kommentere hverandres tiltak, men hadde derimot ikke så mye å si om hverandres arbeid. Det var også en gruppe som kom med et forslag som var uklart og vi tolket det som at gruppen ikke hadde tatt oppgaven seriøst. Klassen hadde gode refleksjoner, som blant annet at “... det som er positivt med sosiale medier er også det som fører til det negative, som sosial angst grunnet likes og at sosial status blir så synlig”. Her henviste de til at selv om SOME har mange gode sider, så kan de gode sidene bli negative dersom en ikke lever opp til forventningene bak dem. En elev kommenterte også at de synes at det å være med på SIMOT var et fint tiltak i seg selv fordi det fikk dem til å reflektere over viktige ting. Kommentaren eksemplifiserer hvordan dialog og deltakelse, som er noen av SIMOTs viktigste verktøy, kan få i gang refleksjon og bevisstgjøring som danner et godt grunnlag for å ivareta samfunnsarbeidets prinsipper.

Nye forståelsesrammer er noe som oppstår ved å foreta en analytisk drøfting av undersøkelsens problemstillinger (Brottveit, 2018b, s. 130). Slik dannes et viktig grunnlag for utvikling av substansiell kunnskap. Både for å forsøke å løse problemstillingene vi møtte på og for å videreutvikle SIMOT til å i enda større grad samsvare med våre teoretiske prinsipper og målsettinger, valgte vi å foreta noen endringer basert på den substansielle kunnskapen vi fikk fra å analysere første gjennomføring av SIMOT. Årsaken til problemstillingene og utfordringene vi møtte på i Klasse A var ikke alltid umiddelbart innlysende, og endringene var derfor et resultat av vår subjektive opplevelse og inntrykk.

KLASSE B

For å lette på stemningen og få mer respons fra elevene i denne klassen delte vi noen opplysninger om oss selv for å la elevene bli bedre kjent med oss ved. Tanken var at det kunne gjøre det mer komfortabelt å samhandle med oss og dele tankene sine, som er overensstemmende med prinsipper om deltakelse, medvirkning og empowerment. Elevene fikk blant annet gjette hvor mye vi bruker SOME, sammenlignet med det globale gjennomsnittet vist til i introduksjonsvideoen. Flere elever gjettet, og vi avslørte til slutt at vi bruker SOME mer enn gjennomsnittet. Vår tolkning av elevenes reaksjon på dette var at de synes det var gøy at vi delte denne informasjonen med dem og at det var en god måte å ufarliggjøre oss selv på. Ved å si at vi bruker SOME mye selv, ønsket vi å fjerne et eventuelt stigma og vise dem at vi ikke “dømmer dem” for deres tidsbruk. Elevene tok mer initiativ til å diskutere og drøfte ting med oss gjennom hele opplegget, sammenlignet med Klasse A. Samtidig som vi opplevde denne positive responsen, må vi også ta høyde for at denne klassen kan ha en annen dynamikk og diskusjonskultur enn Klasse A.

Vi fikk tilgang til klasserommet før elevene, og det gjorde at det var lettere å være klar til elevene kom inn fra friminutt, enn i Klasse A. Under introduksjonen inviterte vi til dialog om ulike begreper og flere elever deltok og forklarte deres forståelse av dem. Under gjennomføringen i denne klassen forsøker vi å få i gang enda mer dialog enn i forrige klasse. Vi fikk det vi tolker som en positiv respons på dette, da elevene eksempelvis hadde mange forslag å komme med i samtalen vi hadde om hva tiltak er. Elevene var også engasjert og diskuterte godt på første stasjon, der alle deltok aktivt.

På Stasjon 2 valgte vi å forklare hva oppgaven gikk ut på og ga beskjed om at kun en elev skulle ha ansvaret for utstyret de trengte til å lage plakatene, før vi delte ut utstyret til oppgaven. Det gjorde at vi unngikk utfordringene med å overholde smittevernregler. Det fungerte også bedre å gi elevene en begrensning på fem SOME til listen. Vi tok en tidligere pause enn i Klasse A ettersom vi hadde vært effektive før tredje stasjon. Det gjorde at vi så viktigheten av fleksibilitet rundt tidsbruk, ettersom effektiviteten på de ulike stasjonene varierte veldig mellom klassene. Gruppene fikk gi tilbakemeldinger til hverandres lister over SOME på neste stasjon. Det var en god dialog mellom elevene og oss, og mange deltok aktivt i diskusjonen. I denne klassen opplevde vi ingen hendelser der det kom fram at noen synes det var ukomfortabelt om det oppstod uenighet. Det var flere elever som fremsto som komfortable med diskusjon sammenlignet med Klasse A.

Sammenlignet med forrige klasse trengte denne klassen lengre tid på Stasjon 4. Elevene tok også mer initiativ til dialog med oss om oppgaven. Vi var innom flere av gruppene mange ganger og hadde gode diskusjoner med dem om tiltakene deres. Mange av gruppene sa at de hadde klart for seg hvilke tiltak de ønsket og ville drøfte dem med oss, mens andre trengte hjelp til å identifisere hvilke utfordringer og problem de mente det burde lages tiltak for. Elevene var engasjerte på siste stasjon og kom med gode tilbakemeldinger til hverandre. Noen av forslagene startet for eksempel gode diskusjoner rundt dilemma knyttet til personvern versus ytringsfrihet. Det var også enighet blant elevene om at en fadderordning knyttet til læring om SOME hadde vært et godt tiltak.

KLASSE C

I den tredje klassen ga skolen oss 30 minutter mer til å gjennomføre SIMOT. Vi fikk tilgang til klasserommet før elevene, men møtte imidlertid på store tekniske problem og brukte lang tid på å få ordnet dette. I mellomtiden ba vi elevene om å fordele seg i grupper. Da vi hadde ordnet opp i de tekniske problemene og var klar til å begynne, fikk vi en liste over gruppene klassen skulle fordele seg i som lærerne hadde laget på forhånd. Vi måtte derfor bruke enda noen minutter før vi kom i gang. I introduksjonen hadde vi en god dialog med elevene og drøftet viktige begrep sammen med dem.

Under den første stasjonen så vi at elevene hadde litt vanskelig for å komme i gang. Praten og diskusjonen gikk sent og noen elever så ut til å ikke delta i det hele tatt. Vi tolket det som at elevene var trøtte ettersom dette var første skoletime, og at det da kan være vanskelig å engasjere seg og delta. På andre stasjon så vi etter hvert at elevene trengte lenger tid på seg enn de andre klassene hadde gjort. Igjen kan dette ha vært knyttet til tidspunkt på døgnet, eller at elevene ikke var vant med diskusjonsoppgaver. Dette var en førsteklasse, og det kan derfor tenkes at de ikke kjenner hverandre så godt at de er komfortable med diskusjon og drøfting. Det kan også ha med dynamikken i klassen å gjøre; Klasse B var også førsteklasse og der opplevde vi at klassen var komfortable med diskusjon. Fordi vi så at elevene trengte lenger tid på denne stasjonen, sammenlignet med forrige klasse, valgte vi å be dem om å ha fokus på fordelene og ulempene til de sosiale mediene øverst og nederst på listen sin. Ettersom vi på neste stasjon kun skulle snakke om disse var det mulighet for å være fleksible på denne stasjonen og gjøre oppgaven lettere for elevene å fullføre.

På Stasjon 3 var klassen noe mer engasjert etter å ha fått flere pauser, men på Stasjon 4 så vi at noen elever fortsatt var mindre aktive enn andre. Størrelsen på gruppene i denne klassen var på 5-7 stykker, mens i de andre klassene var det 3-5 på hver gruppe. Mindre grupper kan være en løsning på inaktivitet, da det gir mindre rom til å bli passiv. Det var også noen grupper som slet med å komme i gang med oppgaven, og vi brukte derfor noe lengre tid på denne stasjonen sammenlignet med de andre klassene. Eksempelvis synes en av gruppene at det var vanskelig å komme på et eget tiltak, men gjennom dialog og drøfting sammen med oss kom de frem til at bedre kurs og foredrag var noe de ønsket. Det var også viktig for dem at ungdom skulle være med på å utvikle og holde disse. Vi tolket det som at elevene synes tiltak var et vanskelig ord, og at selv om de hadde en idé så var det vanskelig for dem å argumentere for at det var et tiltak. I slike situasjoner var det viktig for oss å være en støttespiller for elevene og gi dem nødvendig kunnskap for å kunne løse oppgavene, uten å gjøre dem avhengig av vår hjelp (Twelvetrees, 2017, s. 3). Derfor tok vi oss tid til å drøfte hva tiltak er med dem, og forklarte blant annet at tiltak kan være mye forskjellig. Etter dialogen med oss klarte de å komme frem til et tiltak som de ønsket.

Det var også noen elever som sa at de ikke så poenget med å utvikle forslag til tiltak fordi de ikke hadde troen på at de ville realiseres. Denne uttalelsen er et godt eksempel på avmaktsfølelse som Freire (1999, s. 25) mener må motarbeides. Hutchinson (2010, s. 18-20)

vektlegger dialog og bevisstgjøring som viktig for dette, og derfor tok vi oss god tid til å forklare elevene nærmere at deltakelsen deres er verdifull. Vi sa også at det er en god sjanse for at innspillene deres vil bli hørt og realisert, og at vi vil gjøre det vi kan for at det blir tilfelle. Elevene valgte å sitte i gruppene sine mens de presenterte forslagene sine på stasjon 5. De hadde mange forslag, og ga hverandre konstruktive tilbakemeldinger. Det var tilsynelatende et stort engasjement rundt temaet tiltak og SOME, og det ble derfor et noe høyt lydvolume. Dette var enda noe vi tolket som en positiv respons på lengre pauser, med tanke på å øke engasjementet blant elevene.

KLASSE D

Vi fikk god tid på å forberede oss og klargjøre klasserommet, som gjorde at vi kunne begynne da elevene kom inn fra friminutt. Dette var en andreklasser, fra en yrkesfaglig linje. I denne klassen var det færre elever enn i de andre, og vi delte dem inn i tre grupper. Erfaringen med små og få grupper var god; alle elevene deltok aktivt og bekreftet tankene vi hadde om det ved gjennomføringen i forrige klasse. Det kan også ha hatt en sammenheng med dynamikken i klassen. Elevene var engasjert under introduksjonen og hadde mange gode forslag til tiltak, og hadde også god forståelse for helse og helsefremmende arbeid. De koblet det blant annet til utdanningen sin og sitt fremtidige yrkesliv.

På andre og tredje stasjon fortsatte elevenes engasjement. De virket konsentrert og opptatt av å løse oppgavene på en god måte, og var ikke redd for å ta ordet og drøfte tanker og ideer med både oss og resten av klassen. Læreren i klassen hjalp elevene med oppgavene. Elevene fremsto som reflekterte rundt temaet helsefremmende og sosialt arbeid, og drøftet hvordan influencere og deres påvirkningskraft er et område hvor tiltak bør innføres. En av elevene inviterte også til en plenumsdiskusjon rundt skremmende innhold, og mangel på klageinstanser og treffende opplæring rundt nettvett.

Gruppene i klassen løste oppgaven på stasjon 4 på ulike måter. To av gruppene lagde plakater med forslag til tiltak, mens en av gruppene lagde en video på TikTok der de eksemplifiserte hvordan en kan bruke SOMEs funksjoner for å bekjempe dårlig miljø. Elevene fremsto som reflekterte og tiltakene deres var gjennomtenkte ettersom de med letthet kunne svare på spørsmål fra oss om å utdype argumentene sine. Elevene kommenterte hverandres forslag på det vi vurderer som en god og konstruktiv måte. Da det nærmet seg avslutning av SIMOT fikk

vi kommentarer fra både lærer og elever om at opplegget vårt var kjekt å være med på. Læreren sa at en slik arbeidsmodell er noe elevene kan bruke når de skal ut i praksis. Etersom elevene var svært effektive i arbeidet med oppgavene, og det faktum at det var færre grupper som presenterte tiltak, endte vi opp med å avslutte når det var 30 min igjen.

5.1 DEL 2: FUNN FRA PILOTERING AV SIMOT

For å analysere funnene fra SIMOT har vi foretatt en kvalitativ innholdsanalyse av deltakernes innspill. Gjennom systematisk gjennomgang av det tekstlige datamaterialet har vi tatt sikte på å identifisere, registrere og kategorisere innholdet i dem.

De følgende hovedkategoriene er basert på elevenes innspill til SIMOTs ulike oppgaver; 1) Negative sider ved sosiale medier; 2) Positive sider ved sosiale medier; og 3) Forslag til helsefremmende tiltak. Kategoriene representerer en prosess hvor deltakerne definerte problemer og utfordringer, samt positive sider ved SOME og videre identifiserte løsninger.

5.1.1 POSITIVE SIDER VED SOSIALE MEDIER

Vi ønsket å tilby deltakerne et strukturert opplegg, for å gi deltakerne tydelige forventninger, og forståelige oppgaver. Derfor ba vi deltakerne spesifikt om å nevne fordeler ved SOME, som hovedkategorien *Positive sider ved sosiale medier* er preget av. Det var ikke bevisst fra vår side å skape kategorier allerede før datainnsamlingen; det er heller en naturlig konsekvens av å gjennomføre et opplegg med en klar struktur. De tilhørende fem underkategoriene er derimot basert på vår analyse og tolkning av det elevene selv valgte å diskutere, og kom fram til at de liker ved SOME eller mener har en positiv virkning på psykisk helse. Innholdet i følgende underkategorier vil nå gjennomgå; 1) Anonymitet; 2) Informasjon og læring; 3) Underholdning, inspirasjon og motivasjon; 4) Kommunikasjon og sosial aktivitet; 5) Funksjoner og begrensninger og Miljø, stemning og fokus. Rekkefølgen av kategoriene er tilfeldig.

Underkategorien *Anonymitet* er et samlebegrep for det elevene mener er positive virkninger eller sider knyttet til anonymitet på SOME. Anonymitet kan ifølge elevene gjøre det lettere å spørre om ting de lurer på eller synes er vanskelig, å dele informasjon og stille spørsmål, og å dele meninger og hjelpe hverandre. De mente at det er lettere å si ifra om og dele vanskelige ting når man ikke risikerer å avsløre identiteten sin. Anonymitet gjør at det også gjerne oppleves miljøet og stemningen som mer avslappet sammenlignet med andre SOME.

Informasjon og læring vokste frem fra det elevene mener er informerende og lærerikt ved SOME. De snakket om funksjoner som oppdaterer dem om hva som skjer i verden, som gjør at de skaffer seg nye interesser, og som bidrar til deltakelse i viktige samfunnsdebatter. Det er også positivt, ifølge elevene, når influencere bruker påvirkningskraften sin til å gjøre følgerne sine bevisst på urealistiske idealer eller falske nyheter. Elevene synes det er bra at mange organisasjoner bruker SOME, og at de kan lære om dem på den måten. Mange av elevene ser på SOME som en kilde til kunnskap; videoer, artikler, bilder og andre innlegg kan gi dem kunnskap om alt fra oppskrifter på ulike matretter og nye treningsøvelser, til nyheter og verdenshistorie.

Den tredje underkategorien *Underholdning, inspirasjon og motivasjon* har sitt opphav fra innhold elevene mener er underholdende, inspirerende, motiverende eller bare får tiden til å gå, samt funksjoner som gjør det mulig å dele slikt innhold. Elevene mente at alle uansett alder eller interesse kan finne underholdning på SOME, da det de fleste apper har et mangfoldig innhold; både lange og korte videoer, bilder, “memes” og fortellinger. Eksempelvis liker elevene videoer som får tiden til å gå fortere, bilder og tegninger som er inspirerer kreativitet, og innhold som motiverer til en sunnere livsstil. Elevene synes også det er positivt at en kan dele innhold som de synes er “chill”, gøy og morsomt, med andre brukere. Ut ifra settingen begrepet “chill” ble uttalt i, tolket vi det som et positivt ord som beskriver noe som er kult eller bra. Dette er et eksempel på et begrep som elevene brukte hvor vi måtte tolke meningsinnholdet bak det, og gjerne også hadde en forforståelse for begrepet. Det er noe Brottveit (2018b, s. 130) løfter frem som en vanlig problemstilling ved bruk av kvalitative metoder.

Elevene drøftet også funksjoner og apper som gjør det mulig å kommunisere, være sosial og holde kontakten med venner, familie og bekjente. Diskusjonen er grunnlaget til underkategorien *Kommunikasjon og sosial aktivitet*. Elevene mener at SOME kan bidra til deltakelse og sosiale

sammenkomster, og syns det er positivt at en kan uttrykke seg med både ord, dans, videoer og bilder. Elevene liker at det på mange av appene er mulig å holde kontakten og kommunisere med andre, og bli kjent med nye mennesker. De sa også at SOME er nyttig for å holde kontakten med dem de kjenner som bor langt borte, og for å ha et samlingssted hvor en kan uttrykke seg, høre andres meninger, delta i viktige kampanjer og debatter, og nå raskt ut til venner, familie, bekjente og ukjente. Slike diskusjoner blant elevene eksemplifiserer hvordan SOME og digitale verktøy har skapt flere arenaer for samfunn og fellesskap (Twelvetrees, 2017, s. 4-5), og som derfor kan fungere som et verktøy for mobilisering og deltakelse i samfunnsarbeid.

Elevene diskuterte hvordan enkelte funksjoner og begrensninger gjør miljøet og opplevelsen av å være på SOME bedre, eller på andre måter bidrar positivt til brukerens liv på og utenfor SOME. Diskusjoner om dette er opphavet til underkategorien *Funksjoner og begrensninger*. Eksempelvis syns elevene det er positivt å kunne videochatte og slå av likes på profilbilde, og at en kan blokkere andre brukere. Andre funksjoner elevene liker er muligheten til å slette og rapportere folk. På Discord kan brukerne bare se felles venner, og på VSCO kan ikke andre brukere kommentere eller like hverandres bilder, eller se følgerne til andre brukere. Det mente elevene gjør deling på SOME mer komfortabelt. På Snapchat, Youtube, TikTok og Instagram kan en tjene penger og jobbe, som elevene også synes er positivt.

Miljøet på SOME er noe alle klassene diskuterte mye, og ut ifra datamateriale tilknyttet denne diskusjonen ble *Miljø, stemning og fokus* konstruert. Elevene sa at det på Reddit er lite fokus på personligheter, og at brukerne på Pinterest har fokus på kreativitet og inspirasjon. Noen elever mener at en ikke tenker over at Spotify er et sosialt medium, da en bare bruker det til å høre på musikk. Dette er fokus som elevene mener skaper et godt miljø og en god stemning. Vår tolkning og forståelse av elevenes diskusjoner rundt miljø, er at fokus på innhold fremfor bruker er positivt fordi det eksempelvis stilles mindre forventninger til deg som person og du får mindre kritikk rettet mot deg selv. Åpenhet og ærlighet blant influencere er også noe elevene verdsetter.

5.1.2 NEGATIVE SIDER VED SOSIALE MEDIER

Akkurat som forrige hovedkategori er *Negative sider ved sosiale medier* preget av en spesifikk instruks om å drøfte ulemper ved bruk av SOME. Utgangspunktet til kategorien er det elevene sa om sider ved SOME som de misliker eller mener har en negativ virkning på psykisk helse. Som ved forrige hovedkategori er denne knyttet til strukturen i SIMOT. Underkategoriene er derimot basert på en analyse av det elevene selv valgte å diskutere innen de gitte rammene. Innholdet i følgende underkategorier vil nå gjennomgå; 1) Hatefulle ytringer og handlinger; 2) Kroppspress og sosiale forventninger; 3) Anonymitet; 4) Avhengighet og FOMO; 5) Overvåking og reklame og 6) Upassende innhold. Denne rekkefølgen er også tilfeldig.

Underkategorien *Hatefulle ytringer og handlinger*, er tilknyttet diskusjoner elevene hadde om mobbing, erting, hat, ekskludering, negativitet og baksnakking. Slike tema engasjerte elevene mye, noe som kan skyldes økningen i negativ eksponering på nett som Bufdir (2020) og Medietilsynet (2016) rapporterer om. Elevene snakket om hat-kommentarer, negative ytringer, utestengelse fra private grupper, hacking, mobbekultur og “toxic” kultur, hets og “hate”, og spredning av negativt og uønsket innhold. En elev nevnte Spotify i forbindelse med erting. Fordelen med en fleksibel metode, med rom for oppfølgingsspørsmål og som er basert på dialog, ble tydelig i denne situasjonen; på oppfordring fra oss forklarte eleven at når andre kan se hvilken musikk du hører på risikerer du å få negative kommentarer om musikksmak.

Elevene diskuterte sider ved SOME som de mener fører til kroppspress, dårlig selvtillit eller selvbilde, forventninger om å alltid være tilgjengelig, og bekymringer om å ikke leve opp til sosiale forventninger. Dette var enda et tema som frembrakte lange og hyppige diskusjoner. Datamaterialet knyttet til denne diskusjonen er opphavet til underkategorien *Kroppspress og sosiale forventninger*. Elevene drøftet hvordan enkelte influencere bidrar til kroppspress på SOME; reklame for og oppfordring til kosmetiske og kirurgiske inngrep, og promotering av sanger med negative ytringer relatert til kroppsideal er noe elevene mener skaper et miljø preget av kroppspress. Enkelte apper promoterer uoppnåelige ideal også, ved at de tillater mye retusjering og redigering av bilder og videoer, og har lite mangfold i innholdet med tanke på kropp, seksualitet og etnisitet. Hvor mange likes, kommentarer og følgere en får er enda noen bekymringer elevene mener har en negativ virkning på psykisk helse.

Selv om elevene mener at det finnes fordeler ved anonymitet, mener de også at det byr på mange utfordringer. *Anonymitet* er kategorien vi konstruerte ut ifra elevenes innspill om dette.

Kategoriene knyttet til anonymitet illustrerer problematikken knyttet til at deltakere kan gi uttrykk for selvmotsigende oppfatninger om et tema, som gjør det problematisk å fastslå hva de faktisk mener og tenker om det (Brottveit, 2018, s. 133). Noen elever sa at muligheten til å lage falske kontoer gjør det vanskelig å vite om dem man snakker med er de samme som de utgir seg for å være. Det er også problematisk at mange lager anonyme kontoer for å spre hatske kommentarer og innhold, samtidig som anonymitet det vanskelig å straffe dem det gjelder.

Kategorien *Avhengighet og FOMO* er konstruert av elevenes diskusjon om SOME og funksjoner på disse som gjør brukerne avhengige, samt negative virkninger av dette og følelsen av å ikke få med seg alt som skjer. FOMO er et begrep som, ut ifra våre tolkninger av elevenes diskusjoner og utsagn, beskriver følelsen av å ikke ville gå glipp av noe. Negative virkninger elevene nevnte var dårlig humør og tankekjør. De mente blant annet at «streaks» på snapchat, som viser hvor mange dager på rad en har sendt en snap andre brukere, er avhengighetskapende og har en negativ virkning på humøret dersom man ikke klarer å opprettholde det hver dag. Snapchat-kartet og snapstories kan også gjøre brukerne avhengig av å følge med på hvor andre er og hva de gjør, i tillegg til å føle at de går glipp av noe dersom de ikke følger med. Elevene liker heller ikke at noen apper har innhold og algoritmer som gjør brukerne avhengig av å «scrolle». Følelsen av å måtte følge med på antall likes og kommentarer en selv og andre får, i tillegg til å få varslinger hele tiden, er noe elevene opplever som stressende, men ikke klarer å gjøre noe med. Noen elever mener at det ikke er hos brukerne feilen ligger, men hos funksjonene som legger til rette for stress og avhengighet.

Overvåking og reklame er knyttet til elevenes diskusjon om funksjoner som gjør det mulig for både andre brukere og appens eiere, å se hvor de befinner seg og dermed kan overvåke aktiviteten deres. Elevene liker ikke at mange SOME tillater mye reklame, sponsorer og clickbait. Mye reklame er negativt i følge elevene, fordi det ofte er reklame for dårlige produkt og fordi de kan få lyst til å kjøpe ting de egentlig ikke har bruk for. Mye reklame kan også overskygge det innholdet brukeren faktisk ønsker å se. Noen elever nevnte at de føler seg overvåket av andre brukere pga. snapchat-kartet, men også at de får inntrykk av at noen apper overvåker interessene deres og gir dem reklame ut ifra det. Elevene liker ikke at noen apper har mye reklame med mindre man betaler for dem. De problematiserte også muligheten for at økonomisk vinning er den eneste grunnen til at influencere eller apper reklamerer for sponsede produkt.

Elevene drøftet også sider ved SOME som er støtende, ubehagelig, unødvendig eller på andre måter påvirker dem negativt; altså *Upassende innhold*. I den forbindelse nevnte de influencere som de anser som dårlige forbilder, er “useriøse” og promoterer mye dårlig reklame. Fake News er noe elevene ikke vil bli utsatt for; de ønsker ikke nyheter og innhold som fremmer et feil verdensbilde eller falsk virkelighet. Annet innhold de syns er upassende er seksualisert innhold, mye negativitet og hat, eller videoer med ubehagelig innhold. Elevene snakket eksempelvis om selvmordsvideoer, pedofili og fremstilling av vold. Det bekymrer elevene at det er lett for barn å lage falske profiler, og med det få tilgang innhold som ikke er alderstilpasset. De diskuterte også «oversensitive» eller for lite sensitive brukere i kommentarfelt, som de mente fører til mye krangling og stygge kommentarer.

5.1.3 FORSLAG TIL HELSEFREMMENDE TILTAK

Den tredje hovedkategorien er knyttet til data om elevenes forslag til helsefremmende tiltak. Som med de to foregående hovedkategoriene er *Forslag til helsefremmende tiltak* knyttet til strukturen i SIMOT og oppgavene den innebar. Det var likevel opp til deltakerne å velge hvilke områder de ønsket å utvikle tiltak for og hvilken form tiltakene skulle ta. Følgende underkategorier, i tilfeldig rekkefølge, vi nå gjennomgår; 1) Funksjoner og begrensninger 2) Rapportering, konsekvenser og hjelp, 3) Tiltak for skolen, fagfolk og myndighetene 4) Kurs og informasjon, 5) Apper, produkter o.l. 6) Influencere sitt ansvar.

Den første underkategorien for forslag og tiltak, *Funksjoner og begrensninger*, er konstruert ut ifra alle forslagene elevene hadde til ulike funksjoner og begrensninger som de mente ville gjøre miljøet på SOME mer helsefremmende. Elevene mener hovedsakelig at; 1) redigerte bilder bør bli markert; 2) upassende ord og begrep bør bli sensurert; 3) upassende innhold, stygge kommentarer og mobbing burde bli registrert og strengere kontrollert; 4) brukere bør påminnes om å følge nettvettreglene publisering på SOME; 5) det bør bli mindre reklame og sponsorer. Andre forslag fra elevene gjaldt innføring av strengere regler med tanke på aldersgrense, foreldrekontroll, alderstilpasset innhold og barneverasjoner. Elevene foreslo at det bør bli vanskeligere for barn å lage profiler på SOME de er for unge til å bruke. De foreslo også å lage

et innloggingssystem som bruker BankID, slik at det bli vanskeligere å lage anonyme og falske profiler. Et annet forslag var å innføre mindre eller ingen varslinger, fordi varslinger gjør dem avhengig av SOME.

Rapportering, konsekvenser og hjelp representerer tema som elevene drøftet mye. De hadde et ønske om kanaler som gjør det lettere å rapportere hat og upassende innhold, og innføring av flere og mer alvorlige konsekvenser for dårlig oppførsel. Utestengelse fra den aktuelle appen, noen ganger for alltid, og påkobling av foreldre slik som med all annen mobbing, er noen av forslagene til elevene. Hjelp til å håndtere ubehagelige ting man opplever på SOME er noe elevene har behov for, og mente at alle SOME bør ha hjelpefunksjoner tilgjengelig til enhver tid. De snakket blant annet om at det finnes lukkede grupper på instagram der barn og unge snakker om selvmord og oppmuntrer hverandre til det. Slike grupper må i større grad identifiseres, og medlemmene må få gode tilbud om hjelp. Et av forslagene deres var å lage chattefunksjoner slik som nettbanker eksempelvis har, der en kan melde ifra om falske kontoer og hatske kommentarer og innhold, og få hjelp med en gang.

Elevene hadde mange forslag som er grunnlaget til *tiltak for skolen, fagfolk og myndighetene*. De mente at skolen kan innføre mer strukturert undervisning om SOME, der en kan snakke om hvordan en kan bruke SOME på en god måte, nettvett, kildekritikk, og annet en må vite for å bruke internett på en trygg måte. Det er noe Bufdir (2020) også etterspør. Til nå er undervisningen om SOME “bare litt informasjon her og der”, mener elevene. Elevene foreslo noe som er i tråd med samfunnsarbeidets perspektiv; barn og unge må bevisstgjøres, og da hovedsakelig om at alt en ser og leser på internett ikke er ekte. Slik mener elevene at urealistiske forventninger, dårlig selvbilde og kroppspress kan unngås. Elevene foreslo også å begynne å bruke SOME til å løse oppgaver i ulike fag, i stedet for tradisjonelle oppgaver. Å bruke TikTok som et visuelt verktøy eller hjelpemiddel til å svare på oppgaver var et forslag. Elevene ønsket også at skolens eksisterende tiltak skal forbedres, blant annet gjennom mer blokkering av ulike apper gjennom skolens internett og bedre undervisning om SOME og psykisk helse.

Det ble også foreslått å innføre en fadderordning der eldre elever kan være faddere for yngre elever, og hjelpe dem med utfordringer knyttet til SOME. Dette forslaget er samstemmig med Harts hevdelse om at blandede aldersgrupper styrker den uformelle deltakelsen til barn og unge i samfunnet (Hart, 2007, s. 21). Et annet forslag var at eldre elever, gjennom verv, praksis eller

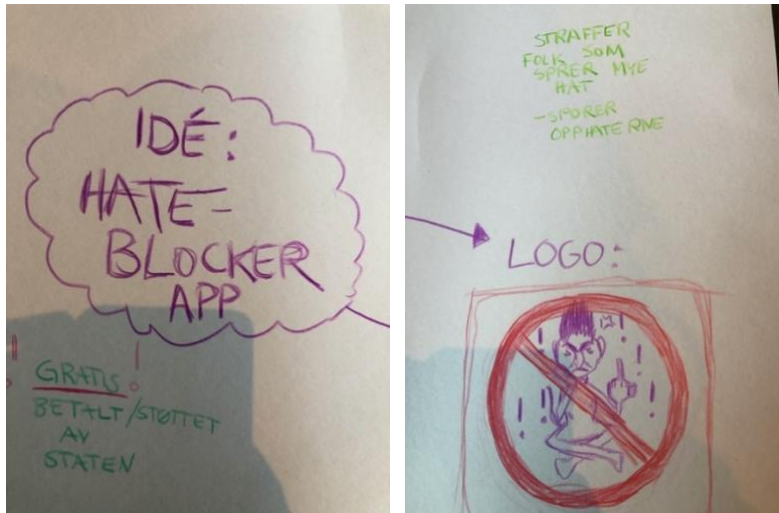
lære, kunne stå for undervisning om SOME i de yngre klassene. Elevene mente også at helsemyndighetene må bli mer aktive på SOME, og at det må bli lettere å anonymt rapportere ubehagelige hendelser til dem og politiet. Myndighetene kan eksempelvis bruke Jodel som en kanal der de kan drive med veiledning og rådgivning, der anonyme brukere kan få råd og veiledning fra fagfolk. Anonymitet kan gjøre at det er lettere å ta kontakt, sa elevene. Det må også bli mer og bedre kommunikasjon mellom lærere, foreldre og elever, både på og om SOME. Skolen kan også lage en plattform for elevene der en har de samme funksjonene som på andre SOME, bare at denne plattformen gjerne er regulert av skolen, og at det blir sørget for at det er et godt miljø der.

Flere elever nevnte også at de syns SIMOT i seg selv er et godt tiltak, fordi de gjennom diskusjonene lærer å reflektere over livet på SOME og hvordan en kan løse eventuelle utfordringer. SIMOT kan altså fungere som et verktøy for å oppmuntre og skape engasjement, samt gjøre barn og unge bevisst på muligheten til å være endringsagent i eget liv, slik Hart (2007, s. 24) hevder er viktig i endringsarbeid som retter seg mot barn og unge.

Den fjerde underkategorien av tiltaksforslag er *Kurs og informasjon*, og den er knyttet til elevenes forslag om kursing og kunnskapsdeling for å bedre miljøet på SOME. Et forslag er å la ungdom holde foredrag og kurs for foreldre, lærere og yngre elever, om SOME. De foreslo også en informasjonskampanje med samme fokus. Foreldre bør også bli mer involvert og ha bedre innsikt i hva barna deres gjør på SOME. Noen foreslo at undervisning om SOME bør starte tidligere ettersom barn begynner å bruke dem i tidlig alder. Forslagene elevene hadde til hvilken informasjon og kunnskap slike tiltak bør inneholde er catfishing, hvilken oppførsel som er tillatt og ikke, og diskusjoner om fordeler og ulemper ved SOME. Noen elever foreslo et selvhjelpskurs som gikk som følgende; 1) Bruk hjelpefunksjonene som SOME har dersom du blir utsatt for uønsket atferd eller tagg politiets SOME-konto; 2) Ikke bry deg; 3) Kontakt psykolog eller voksen som du stoler på, det er viktig at det ikke er skam å gå til psykolog og si ifra; 4) Hvordan en skal oppføre seg på SOME må inn i undervisningen. Igjen er det ulike deltakere har formidlet til oss motstridende, da noen mener at de fleste SOME har funksjoner som kan hjelpe deg, mens andre etterspør bedre og flere funksjoner.

Kategorien *Apper, produkter o.l.* er knyttet til elevenes forslag til tiltak som de mener kan bidra til et mer helsefremmende miljø, både på SOME og andre arenaer. Noen elever foreslo at flere

SOME burde ha barneversjoner, slik som eksempelvis YouTube har, siden mange barn begynner å bruke SOME i tidlig alder. Under er logoen elevene lagde til appen deres Hateblocker, inspirert av Adblocker, som var et av tiltaksforslagene deres.

Bilde 4 & 5: Hateblocker & Hateblocker Logo

Elevene foreslo at Hateblocker kan styres av nettpoliti eller studenter fra Cyber Security, som er ansatt av staten. Funksjonen til appen er å bekjempe hat på andre apper. Et av forslagene elevene hadde, tolket vi som et resultat av at de ikke hadde tatt oppgaven på stasjonen seriøst. Essensen i dette forslaget var imidlertid at et produkt som en kan ta med seg overalt, slik at en kan ha det gøy og være sosial uavhengig av tid og sted, og som samtidig fremmer fysisk aktivitet, er noe som kan ha en positiv virkning på ungdoms psykiske helse.

Den siste underkategorien av forslag fra elevene handler om *Influencere sitt ansvar*. Elevene foreslo at influencere må bli stilt større krav til og ta mer ansvar for hvordan miljøet på SOME er. Elevene snakket mye om at mange influencere redigerer bildene sine mye, promoterer urealistiske idealer og sprer kroppspress. Det syns elevene at de må slutte med og heller være med på å bekjempe dårlig miljø og bidra til et mer helsefremmende miljø.

Elevenes forslag til tiltak varierer stort. Det er derimot noen forslag som ligner hverandre og tematikker som ble hyppig drøftet av gruppene i flere av klassene. Det kan gi en indikasjon på hva elevene ønsker mest eller har størst behov for. Det ble eksempelvis ofte drøftet, og av flere grupper, hvordan eldre ungdom kan fungere som en støttespiller for yngre barn. Muligheten til å rapportere og få hjelp, samt strengere sanksjoner for dem som opptrer upassende på SOME,

er også noe som ble drøftet hyppig. Noe mange elever også løftet fram som viktig er bedre opplæring i SOME, både for barn og unge, og for foreldre og andre voksne som er involvert i livet deres.

6. KRITISKE REFLEKSJONER – ET UTVIDET PERSPEKTIV

Tidligere i oppgaven definerte vi masteroppgavens samfunnsarbeid som en hybridversjon av to av Twelvetrees (2017, s. 4) versjoner; vi har assistert et fellesskap til å mobilisere seg og uttrykke egne ønsker og behov, i tillegg til å jobbe for å påvirke tiltaksutviklingen i HMSM. Det å være en del av et overordnet prosjekt og ta del i deres tiltaksutvikling har gitt oss både praktisk erfaring med samfunnsarbeid, og mulighet til å styrke målgruppens medvirkning. Vi har også fått innsikt i utfordringer og problemstillinger tilknyttet metodeutvikling, ivaretagelse av etikk, ulike idealer og prinsipper, samt det å drive samfunnsarbeid i offentlig virksomhet.

Masteroppgavens første spørsmål om hvilke helsefremmende tiltak ungdom ønsker og mener at de selv trenger ble besvart i analysekapittelet. Vi vil nå svare på de to andre spørsmålene; 2) Hvordan fungerte piloteringen av SIMOT? og 3) Hvilken nytte har deltakerdemokratiske metoder i offentlig tiltaksutvikling?

6.1 HVORDAN FUNGERTE PILOTERINGEN AV SIMOT?

Vi har gjennomført SIMOT fire ganger, i fire forskjellige klasser. Analysen av hendelsesforløpene har resultert i at vi har identifisert enkelte forbedringspotensial ved SIMOT. Disse vil drøftes i det følgende. Faktorene Türunen mener er viktig at OPERA skal bli vellykket, vil vi benytte for å vurdere hvordan SIMOT har ivare tatt denne deltakerdemokratiske metodens prinsipper og oppskrift. Til slutt vil vi drøfte SIMOTs ivaretagelse av metodiske, etiske og teoretiske prinsipper, som vi har lagt til grunn for utviklingen av modellen.

6.1.1 OPPSUMMERENDE BETRAKTNINGER OG FORBEDRINGSPOTENSIALER

Vi foretok noen justeringer da vi gjennomførte SIMOT, samtidig ser vi at modellen har utviklingspotensial, og vi vil drøfte endringene vi har gjort basert på disse refleksjonene, i det følgende.

Vi opplevde at deltakerne våre ikke hadde så mye å si om hverandres forslag, og mener derfor at det vil være lurt å innføre en konkret oppgave der forslagene til hver gruppe skal rangeres, ut ifra hva deltakerne mener er mest nødvendig eller ønskelig. Ved å legge til en sjette stasjon, der deltakerne rangerer tiltakene de mener er best eller mest nødvendig, vil deres prioriteringer tydeliggjøres, og dermed styrke beslutningstakers forutsetninger for å kunne ivareta deltakernes interesser. Det å rangere forslagene kan også bidra positivt til dialog og refleksjon blant deltakerne. Samtidig vil det bedre ivareta både det fjerde og femte steget i OPERA; rangering og arrangering av funn.

Hvorvidt det var nødvendig å opplyse våre deltakere om det andre elever hadde formidlet til HMSM tidligere kan diskuteres. Deltakerne skulle hovedsakelig ta utgangspunkt i egne tanker og refleksjoner. Det å vite noe om hva andre jevnaldrende har sagt før dem, kan ha gitt dem en viss trygghet, og satt i gang tanker og refleksjoner. Dette er et mål ved det første steget i SIMOT. Samtidig kan denne informasjonen ha påvirket hvilke utfordringer og positive sider ved SOME, som deltakerne valgte å drøfte.

Hvilke digitale og kreative verktøy en velger å bruke under gjennomføringen av SIMOT er viktig å vurdere i forkant. Flexibiliteten som post-it-lappene ga, ved at elevene kunne ombestemme seg, flytte på argumenter eller endre rangering var en fordel, med tanke på å gi elevene en kreativ oppgave med visuelle verktøy. En mer praktisk løsning, når det kom til å systematisere lappene, er om deltakere skriver direkte på plakatene. Da vi skulle gå gjennom lappene elevene hadde laget var noen av dem løsnet fra plakaten. Dersom en gjennomfører SIMOT uten å skulle foreta en grundig analyse i etterkant, kan det være greit å beholde post-it-lappene. Slik vi forstår elevenes respons, var de entusiastisk til å bruke fysiske verktøy og kreativt arbeid, og var positive til variasjonen i SIMOTs oppgaveformer. Etter den første gjennomføringen av workshopen valgte vi også å begrense listen deltakerne skulle lage, på Stasjon 2, til fem SOME. Dette fordi elevene valgte mange og det ikke var plass til alle post-it-

lappene på plakaten. Det fungerte godt i de andre klassene, med tanke på å spare tid og gjøre oppgaven mer konkret for elevene. Samtidig kan avgrensningen ha ført til at diskusjoner rundt de minst brukte sosiale mediene eller annen informasjon, har gått tapt.

Fleksibilitet når det kommer til tid og tidspunkt er viktig når en praktiserer SIMOT. Denne konklusjonen er basert på erfaringene vi har gjort oss med det. Klassene trengte ulik mengde tid, på hver stasjon. Da det var en tydelig kontrast i tidsbruk mellom Klasse 1 og 2, begynte vi å legge inn hyppigere pauser etter hvert som vi så at det var nødvendig eller passende, fremfor å følge strukturen i den tentative planen. Hver klasse og elev har ulike behov, grunnet blant annet dynamikk, tidspunkt på døgnet. Derfor må en være åpen for å tilpasse tidsbruk og tid for pauser. Av både erfaringen fra gjennomføringen av SIMOT og tidligere undervisningserfaring vi har, ser vi at tid på døgnet er svært viktig og at det tidspunktet som gjerne passer best er på ettermiddagen. En må også ta hensyn til hvilken dag det er i uken, da elevene kan være påvirket av om det eksempelvis er mandag eller fredag.

En siste faktor som er viktig å være bevisst på er at en blir tryggere og bedre på å fasilitere, veilede elevene og lede SIMOT etter å ha gjennomført den flere ganger. Variasjonen i utfordringene vi møtte på, eller i elevenes engasjement, kan derfor skyldes at vi fremsto forskjellig i de ulike klassene. Det fungerte også bra for oss å se på første gjennomføring som en pilotering, fordi vi kunne bruke erfaringene fra den til å gjøre tilpasninger. Det skapte et godt grunnlag for å videreutvikle SIMOT, og for å gjøre tilpasninger til vårt tema og målgruppe.

6.1.2 TÜRÜNENS SUKSESSFAKTORER FOR OPERA

For å vurdere hvordan SIMOT har ivaretatt prinsippene bak OPERA, vil vi ta utgangspunkt i det Türunen (2013, s. 53) har identifisert som suksessfaktorer for denne deltakerdemokratiske metoden. Faktorene er som følgende; 1) produksjon og vurdering av forslag holdes separat; 2) kritikk erstattes av et positivt utvalg; 3) gruppeminne; 4) kombinasjon av individuelt arbeid og gruppearbeid; 5) fordelen med par; 6) kombinasjonen av systematikk og kreativitet; 7) en følelse av sikkerhet; 8) Å forplikte seg gjennom deltakelse.

Når det gjelder første punkt er det vi som har vært til stede under elevenes produksjon av tiltaksforslag, mens HMSM vil vurdere dem og velge ut hvilke forslag som eventuelt legges til grunn for tiltaksutviklingen. Oppgavene elevene fikk rettet fokus til å finne løsninger, med

utgangspunkt i både positive og negative sider ved SOME. Når det gjelder Türunens tredje og fjerde suksessfaktor har elevene arbeidet i grupper under store deler av stasjonsarbeidet. De hadde dermed en fordel i å ha et gruppeminne, i forbindelse med å bruke det de drøftet på de første stasjonene til å senere utvikle forslag til tiltak. Videoene vi viste før stasjonsarbeidet var ment å sette i gang tankeprosesser hos hver enkelt elev, som de skulle ta med seg i det videre gruppe- og stasjonsarbeidet.

Innenfor våre gitte tidsrammer ville det vært vanskelig å få tid til at elevene kunne arbeide i par, fordi det da ville tatt mye lengre tid å presentere alle forslagene. SIMOT er en kombinasjon av systematikk og kreativitet, som er den sjette suksessfaktoren. Modellen har god struktur, samtidig som den tilrettelegger for å få i gang kreative prosesser. Erfaringene fra første gjennomføring gjorde at vi foretok noen endringer, som å bruke mer tid på at elevene skulle bli bedre kjent med oss. Dette for å gjøre elevene mer trygge og komfortable med å delta, og for å bedre tilrettelegge for dialog. God dialog er ikke bare noe som vil skape en følelse av sikkerhet, men det er også noe som vektlegges i samfunnsarbeid som et verktøy for å komme seg ut av avmaktsfølelsen (Hutchinson, 2010, s. 18-20). Når det gjelder Türunens siste suksessfaktor, så forklarte vi deltakerne hvor viktig deres deltakelse er, både for HMSM og oss, samt at den kan bidra til at det utvikles gode og formålstjenlige tiltak.

6.1.3 SIMOTS IVARETAKELSE AV ETISKE OG TEORETISKE PRINSIPPER FRA SAMFUNNSARBEID

SIMOT har blitt utviklet med et formål om å tilrettelegge for medvirkning, med utgangspunkt i de etiske og teoretiske prinsippene som vi har redegjort for. I etterkant av gjennomføringen av SIMOT har vi reflektert over hvordan SIMOT har ivaretatt disse i praksis.

Behovet for god fasilitering i medvirkningsarbeid med unge, som Wong et al. (2010, s. 110) påpeker, er en av grunnene til at vi ønsket å skape trygge og sikre rammer for deltakerne våre. Samtidig er det moraletiske grunnlaget for samfunnsarbeid, samt det å skape en positiv opplevelse av å delta i demokratiske prosesser, og å tydeliggjøre en åpenhet for at det ikke alltid finnes kun ett svar på hva som er rett og galt. I den forbindelse er det viktig å ha fokus på gjensidig lytting og forståelse (Ledwith, 2011, s. 61-63). Som samfunnsarbeider må en ta høyde for at kulturer er ulike og at andre samfunn eller grupper kan ha andre syn på hva som er rett

og galt, enn hva en selv har (Hugman & Bartolomei, 2014, s. 20). Da vi gjennomførte SIMOT tok vi hensyn til at ungdomskulturen kan ha et annet syn på positive og negative sider ved SOME, enn det vi har. Vi presiserte blant annet overfor deltakerne våre at alle meninger var velkomne i det som skulle være en åpen og fri diskusjon, og skapte på den måten en arena preget av åpenhet og forståelse. At SIMOT ble gjennomført på deltakernes skole, en arena de kjenner og gjerne er komfortabel med, kan ha fungert som en trygghet til å delta. Det kan likevel ha gjort at de delvis opplevde SIMOT som en obligatorisk aktivitet, selv om de ble opplyst om at det var frivillig å delta.

Gjennom HMSM fikk vi muligheten til å nå målgruppen i en undervisningskontekst. Robert Hart (2007, s. 20) mener deltakelse i undervisningskontekst er problematisk fordi voksne spiller en sentral rolle, noe som er et hinder for unges grad av deltakelse. Vi ser at det derfor kan være faktorer i denne konteksten som i noen grad kan virke styrende. Samtidig er det utfordrende å gjøre mennesker, som av ulik grunn har lite påvirkningskraft, engasjert i demokratiske prosesser (Twelvetrees, 2017, s. 6). Ungdom sin mulighet for å påvirke slike prosesser, eller å bli bevisst på sine ressurser er ofte avhengig av andre. Voksne bør derfor legge til rette for at unges potensiale kommer frem (Hart, 1992, s. 14). I den forbindelse er det viktig å lage gode rammer som bedrer muligheten for at unge får positive erfaringer ved å delta og føler at evnene deres er tilstrekkelige slik at de mestrer oppgavene (Wong et al., 2010, s. 110). Vi mener å ha funnet en balanse mellom å fasilitere og gi trygge rammer i SIMOT, ved at vi ga elevene kreative oppgaver med mulighet for å drøfte det de ville innenfor det gitte temaet. Vi var også bevisste på å ikke påvirke elevene for mye i samtaler med dem om utfordringer og tiltak.

Vi fikk ingen tilbakemeldinger på at oppgavene var uforståelige, men opplevde derimot at noen elever synes at det var vanskelig å forstå hva tiltak var, og at det å utvikle forslag til egne tiltak derfor var utfordrende. Dette løste vi imidlertid ved å ta oss god tid til å snakke med dem om hva tiltak er og ga dem flere eksempler enn det vi hadde nevnt tidligere i stasjonsarbeidet. Vi kan derfor har styrt dem i visse retninger, men så det som nødvendig å gi dem eksempler for å sikre at de klarte å løse oppgavene og unngå at de aktuelle deltakerne ikke mestret oppgaven de ble gitt. Etter første gjennomføring av SIMOT valgte vi, av praktiske årsaker, å begrense listen på stasjon 2 til fem SOME. Det var for å gjøre det lettere for elevene, i tillegg til å spare tid, men kan også ha gjort at vi styrte dem, og da i retning av de mest populære mediene og eventuelt ikke alle de som elevene hadde drøftet dersom vi ikke ga dem noen begrensninger.

6.2 HVILKEN NYTTE HAR DELTAKERDEMOKRATISKE METODER I OFFENTLIG TILTAKSUTVIKLING?

Tidligere i oppgaven har vi beskrevet hvordan vi har utviklet SIMOT og hvilke teoretiske og metodiske prinsipper vi har lagt til grunn for dette. Vi har også beskrevet hvordan piloteringen av SIMOT gikk, og hvilke forbedringspotensialer den har. Det vi nå skal gjøre er å ta for oss hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder kan ha i offentlig tiltaksutvikling, basert på vår erfaring og gjennomføring av SIMOT, samt tilbakemeldinger vi har fått fra HMSMs aktører.

Vi vil først ta for oss hvordan deltakerdemokratiske metoder kan bidra i arbeidet med å legge til rette for medvirkningsprosesser, før vi drøfter nytten metodene kan ha i kunnskaps- og metodeutvikling, som Helsedirektoratet (2019) løfter frem som en suksessfaktor for å styrke kommunenes folkehelsearbeid.

6.2.1 TILRETTELEGGING FOR MEDVIRKNINGSPROSESSER

Vi har utviklet modellen SIMOT som skal bidra inn mot mobilisering og bevisstgjøring hos målgruppen, og å styrke deres medvirkning i HMSMs tiltaksutvikling. For å utvikle modellen har vi tatt utgangspunkt i en deltakerdemokratisk metode, og kan derfor bruke våre erfaringer med å gjennomføre SIMOT til å drøfte nytten deltakerdemokratiske metoder har for medvirkningsprosesser i offentlig sektor.

Ettersom vi er en del av et prosjekt som følger offentlige retningslinjer og regler, og som har visse rammer og målsettinger, må vi ta hensyn til og tilpasse oss disse. Hutchinson (2010, s. 148) poengterer at en, ved å ta i bruk samfunnsarbeid i offentlige etater, gjerne opplever lojalitetskonflikter. Videre løfter hun frem at etiske utfordringer knyttet til å arbeide med samfunnsarbeid i det offentlige gjerne er knyttet til dilemma mellom å gjøre det beste for de det gjelder, samtidig som en må arbeide innenfor de politiske, økonomiske, og tidsmessige rammene fra oppdragsgiver. Vi er ikke ansatt hos noen av aktørene i HMSM, men må ta hensyn til deres tidsplan, rammeverk og mål, som har fungert som rammene vi har gjennomført SIMOT

innenfor. Erfaringene med å forholde oss til HMSMs retningslinjer gjør at vi kan si noe om hvilken nytte deltakerdemokratiske metoder har i offentlig sektor, og hvordan verdiene og idealene de representerer kan bli ivaretatt når en jobber med medvirkning og tiltaksutvikling i offentlige etater.

For å unngå lojalitetskonflikter mellom deltakerne våre og oppdragsgiver, valgte vi å opplyse deltakerne våre om at vi ikke kunne love dem at forslagene deres ble realisert, men at vi skulle gjøre vårt beste for at det ble tilfellet. Vi forklarte også at det ikke måtte hindre kreativiteten deres, fordi kreative og ambisiøse forslag likevel kan fungere som inspirasjon i tiltaksutviklingen til HMSM. Det å løse interessekonflikter er en del av det å tilrettelegge for medvirkning. I vårt tilfelle er det knyttet til å ikke gi deltakerne våre urealistiske forhåpninger om resultatet av deres deltakelse, og med det hindre dem i å bli skuffet over det endelige resultatet. Vi valgte å føre denne dialogen med deltakerne våre også fordi vi mener det er etisk riktig å gi dem slike opplysninger. Å bevisstgjøre deltakerne om rammene deltakelsen deres skjer under er i tråd med samfunnsarbeidets ideal om at en skal utstyre sine deltakere med de verktøyene de trenger for å sette i gang positive endringer. Kunnskap om begrensninger knyttet til resultat og målsettinger er et verktøy i form av at de da kan ta informerte valg i forbindelse med forslag til endringer og løsninger.

Deltakerdemokratiske metoder er vanlig å bruke i samfunnsarbeid fordi de tar vare på demokratiske verdier, som eksempelvis at komplekse samfunnsspørsmål trenger aktiv deltakelse, diskusjon og samarbeid (Türunen, 2013, s. 4). Medvirkning representerer, som vist til i teorikapittelet, en demokratisk prosess der myndighetene har lyttet til sine innbyggers ønsker, meninger og behov. Slike prosesser trenger tilrettelegging for deltakelse, diskusjon og samarbeid, og derfor er deltakerdemokratiske metoder et godt verktøy å bruke for å tilrettelegge for medvirkning. Vår erfaring med å bruke en slik metode sier oss derimot at metodene i seg selv ikke kan sikre medvirkning. Dette er knyttet til det faktum at vi ikke er med i HMSMs prosesser med å avgjøre hvilke av tiltakene våre deltakere har foreslått som skal iverksettes. Det vi derimot har gjort er å legge til rette for at HMSM kan oppnå det sjette nivå for deltakelse (Hart, 1992, s. 12-13); voksen-initierte delte avgjørelser med barn og unge. Masterprosjektet har også lagt grunnlaget for at HMSM kan oppnå det Arnstein (1969, s. 223-224) kategoriserer som borgermakt - altså medvirkning. Det hele er imidlertid avhengig av at HMSM tar utgangspunkt i deltakernes forslag i utviklingen av tiltak.

Hutchinson (2010, s. 62) vektlegger at medvirkning er noe som må være gjennomgående i alle fasene av endringsarbeidet. Selv om vi ikke vil være med på å fullføre HMSM i sin helhet og gjennomføre utprøvingen av tiltakene de utvikler, vil vi presisere at det vil være viktig og avgjørende å skape dialog med dem som har deltatt i både masterprosjektet og HMSMs fokusgruppeintervju, om hva som har blitt gjort med deres innspill. Studier viser at en opplevelse av å bli hørt er viktigere enn å få gjennomslag (Klausen et al., 2013, s. 10). I vårt tilfelle vil gjennomslag være viktig, dersom en skal ivareta prinsippet om at tiltak skal baseres på ønsker og behov fra dem som får nytte av tiltakene. Det vil også være viktig for empowerment og å styrke tillit deltakerne våre har til myndighetene, og gi deltakerne våre en opplevelse av å bli hørt, og dermed styrke deres tro på demokratiske prosesser.

Det bør også være mulig for deltakerne å komme med tilbakemeldinger på hva resultatet av deres deltakelse har blitt. Det å kunne påvirke egne omgivelser kan ha en terapeutisk effekt som kan forebygge uhelse (Helsedirektoratet, 2017). Derfor er medvirkning et viktig verktøy som i seg selv kan være helsefremmende, og det deltakerdemokratiske perspektivet SIMOT tar utgangspunkt i gir noen rammer for hvordan en kan arbeide med medvirkning i praksis. Dette bedrer utgangspunktet for å sikre reell medvirkning og å unngå fallgruven tokenisme, noe som er essensielt for å oppnå de ønskede positive effektene ved medvirkning. Flere av våre deltakere kommenterte eksempelvis at SIMOT kunne være et godt helsefremmende tiltak i seg selv, fordi den legger til rette for bevisstgjøring og refleksjoner rundt utfordringer og løsninger, som de opplevde som motiverende. Dette indikerer at SIMOT også kan være et nyttig hjelpemiddel i andre former for holdningsskapende arbeid, og ikke bare som et verktøy for medvirkning i offentlig tiltaksutvikling.

Deltakelse og medvirkning er, slik vi har forklart i teorikapittelet, ikke det samme. Deltakelse er å være med, mens medvirkning er prosessen som settes i gang når deltakelse får en reell effekt på det aktuelle endringsarbeidet (Arnstein, 1969, s. 223-224). I vårt tilfelle betyr det at deltakelse i SIMOT ikke er medvirkning i seg selv; det er avgjørelsene under tiltaksutviklingen i HMSM som blir avgjørende for ungdommens grad av medvirkning. SIMOT er derfor et godt verktøy for å legge til rette for medvirkning i offentlig tiltaksutvikling, men den kan ikke direkte sikre det. Hutchinson (2010, s. 161) hevder derimot at et viktig mål er nådd dersom deltakere i samfunnsarbeid har fått økt sin skaperevne. Hun presiserer videre at hun ikke toner ned verdien

av å oppnå konkrete endringer, men at endringene heller må ses som en del av det å styrke deltakernes mulighet til å være endringsagent i eget liv og føle seg empowered.

Responsen vi har fått fra HMSMs aktører på jobben vi har gjort, har vi opplevd som positiv og at de er takknemlige for den jobben vi har gjort. Det ser vi på som et tegn på at SIMOT kan ha fungert som et godt verktøy for medvirkningsprosesser i akkurat dette tilfellet av offentlig tiltaksutvikling.

6.2.2 KUNNSKAPSDELING OG METODEUTVIKLING

Norske myndigheter vektlegger stadig mer å samarbeide med ulike aktører i samfunnsutvikling, også de som direkte berøres av utviklingen, i forbindelse med både planlegging, løsning på utfordringer, og utvikling av nærmiljø eller tjenester (Hutchinson, 2010, s. 49). I Päivi Türunens (2013) utgreiing om deltakerdemokratiske og systemiske metoder for komplekse samfunnsspørsmål og sosialt entreprenørskap, løfter hun frem kunnskaps- og metodeutvikling som nøkkelen for å skape lokale endringsagenter og identifisere løsninger. Metodeutvikling er noe som Robert Hart (2007) også vektlegger som viktig for å identifisere de beste måtene å drive medvirkningsprosesser sammen med unge mennesker.

Hutchinson (2010, s. 161) sier at det er flere gode grunner til å evaluere resultatene av samfunnsarbeid som metode. Hun påpeker at mange oppfatter arbeidsmåten som noe utradisjonell, at det ofte er mange aktører involvert og at arbeidet skjer på et kollektivt nivå. Arbeidet bør derfor evalueres og dokumenteres, både for å kommunisere erfaringer til de ulike aktørene og til omverdenen, slik at en selv og andre kan lære av arbeidsprosessen. Det skriftlige produktet vil altså være et produkt som andre kan lære av og som synliggjør nytten av å bruke samfunnsarbeid (Hutchinson, 2010, s. 161-162). Evalueringen vil også synliggjøre arbeidet ved at et skriftlig dokument blir opprettet, hvor deltakernes innspill dokumenteres, som vil ha en langt større tyngde enn muntlige formidlinger. Ved å ha foretatt grundige analyser og vurderinger av både funnene våre og hva vi har gjort og erfart, kan masteroppgaven bidra til å både dokumentere erfaringer som kan være nyttige for andre, men også til å synliggjøre våre deltakeres behov og ønsker.

HMSM er et innovasjonsprosjekt som ønsker å ta i bruk medvirkning for å utvikle formålstjenlige og helsefremmende tiltak (Bergen Kommune, 2021), og er en del av Helsedirektoratets Program for Folkehelsearbeid (2019). I programmet presiseres det at samarbeid og kunnskapsdeling mellom kommunene, samt utprøving og utvikling av metoder, skal bidra til langsiktig styrking av folkehelsearbeid. Bakgrunnen for satsingen er, som vi henviste til i kapittel 2, at Riksrevisjonen (2015) har gjennomført en undersøkelse av folkehelsearbeid i Norge og konkludert med at det er et behov for mer systematisk og kunnskapsbasert arbeid. Ved å vurdere og analysere piloteringen av SIMOT har vi gjort oss noen erfaringer som vi har knyttet opp mot teorien og analysert. Slik har vi identifisert faktorer som er viktig å ta høyde for i medvirkningsprosesser. Vi ønsker at erfaringene vi har gjort oss skal være nyttige for andre, og at masteroppgaven derfor kan fungere som et bidrag til å styrke samarbeid og kunnskapsdeling, som både Helsedirektoratet og Riksrevisjonen etterlyser.

Ved å analysere gjennomføringen av SIMOT og funnene våre mener vi å ha identifisert en modell som ivaretar medvirkningsprinsippet, og som har gitt HMSM et godt utgangspunkt til å utvikle treffende tiltak for målgruppen. Et av masterprosjektets mål er at våre funn og refleksjoner rundt metodeutvikling og -utprøving skal fungere som et bidrag til satsingen Helsedirektoratet har satt i gang med Program for Folkehelsearbeid (2019). Vår erfaring med og utforsking av metodeutvikling og utprøving av deltakerdemokratiske metoder er noe vi tenker at andre kan ha nytte av, enten i form av å skulle utvikle egne metoder eller modeller, eller ved å benytte seg av SIMOT selv. Våre erfaringer med metodeutvikling og -utprøving kan være nyttig for andre som skal sette i gang medvirkningsprosesser, og dersom andre benytter seg av SIMOT kan modellen videreutvikles. Når det er sagt må det tas høyde for at vi har hatt et spesifikt område der vi ønsket å tilrettelegge for medvirkning; helsefremmende tiltak for ungdom på SOME. Det kan ha preget vår metodeutvikling, og derfor vil vi presisere at dersom andre skulle bruke SIMOT i forbindelse med andre områder og tema, er det viktig å dokumentere resultatet. Slik vil en kunne videreutvikle modellen og finne ut om den faktisk er fleksibel nok til å passe ethvert tema eller område.

Noe vi har reflektert over er hvor representativt funnene våre er for hele målgruppen. Målgruppen vår - ungdom - er stor, og vi har gjennomført SIMOT i fire klasser, fra to skoler. Det er store forskjeller mellom skolene vi har vært på (Hordaland fylkeskommune, 2018). Forskjellene gjelder både karakterer, mobbing og fravær. Vi har sett på dette som en styrke da vi ønsket innspill fra ungdom med ulik bakgrunn, men det betyr ikke at vi kan hevde at våre

deltakere er atypiske og kan gi en mangfoldig representasjon av hva alle ungdommer ønsker og mener de behøver. Når det er sagt så er imidlertid utprøving av SIMOT likevel nyttig, fordi resultatet gir innsikt i ungdommers tanker rundt behov og ønsker, som er verdifullt for HMSM og deres tiltaksutvikling. Modellen fungerer altså godt til å strukturere og tilrettelegge for medvirkningsprosesser, og er et godt verktøy å bruke dersom en vil utvikle tiltak basert på medvirkning. Den er også fleksibel med tanke på tema og område, men gjennomføringen av den må ha et større omfang dersom en ønsker representative funn for en stor målgruppe.

7. AVSLUTNING

Selv om det er noen aspekter ved masterprosjektet og HMSM som svekker muligheten til å nå de ideelle gradene av demokrati, deltakelse og medvirkning, er det fortsatt mulig å utvikle formålstjenlige tiltak som er basert på reelle behov og ønsker. SIMOT kan ikke direkte sikre medvirkning, men kan tilrettelegge for det. Utover vår overlevering av SIMOTs funn, har vi ikke noen innflytelse i de endelige avgjørelsene som tas av HMSM, angående hvilke tiltak som skal bli utviklet. Vi har derimot hatt hyppige møter og kommunisert godt med HMSM, og har tolket deres respons på hva vi har gjort og funnet ut av som positiv. Det gjør at vi erfarer at tiltakene de kommer til å utvikle vil reflektere reelle behov og ønsker, og at SIMOT har fungert som et godt verktøy for å tilrettelegge for medvirkning.

I oppgaven har vi forklart hvordan det faktisk at initiativet til medvirkning har kommet fra myndighetene og ikke målgruppen selv, gjør at HMSM ikke kan nå det Arnstein (1969) og Hart (1992) ser på som de ideelle gradene av deltakelse og medvirkning. Vi vil imidlertid presisere hvor viktig og avgjørende det er å prøve ut metoder for medvirkning, slik som Hart (2007) sier, for å systematisere medvirkningsprosesser. Gradene i en statisk modell bør ikke være fokuset på dette tidspunktet, når medvirkningsprinsippet og -lovene er så nye. Det må derfor legges stor innsats i å identifisere metoder for å både implementere medvirkning og drive medvirkningsprosesser, samt jobbes for å gjøre både myndigheter og innbyggere bevisst på verdien av demokratiske prosesser og medvirkning i utviklingen av velferdstjenester. Slik vil samfunnet bli, i enda større grad enn i dag, preget av en åpenhet for medvirkning og samarbeid mellom innbyggere og myndigheter, som vil tilrettelegge for å finne gode løsninger. “A right is not an effective right, unless you know about it”, som Osler og Starkey (2010, s. 16) poengterer. Kunnskapsdeling mellom kommuner og andre aktører som jobber med medvirkning, samt samarbeid med innbyggerne, er derfor nøkkelen til å lykkes med å styrke kommunenes folkehelsearbeid og arbeid med medvirkning.

Deltakerdemokratiske metoder muliggjør identifisering av innovative og holistiske løsninger, og setter i gang prosesser som får frem energien og kompetansen som finnes hos de som berøres av endringsarbeidet (Türunen, 2013, s. 4). Funn fra piloteringen av SIMOT viser at flere av

deltakerne mente at erfaringen de fikk med medvirkning og refleksjon over utfordringer med SOME hadde en positiv effekt. De sa at de opplevde prosessen som motiverende fordi den var bevisstgjørende rundt hvordan en kan påvirke egne vilkår, samt hvordan det er nyttig i seg selv med en arena hvor en kan reflektere over utfordringer med SOME. Som en av deltakerne sa: “Det vi gjør i dag er liksom et tiltak på en måte, for man blir jo liksom mer bevisst på hvordan vi blir påvirket, påvirker andre og mer obs på at ja vi kan gjøre noe med det liksom”. Med hensyn til det initielle målet bak medvirkningsprinsippet, er dette interessant med tanke på det at folk ofte føler at deres innspill og engasjement forsvinner inn i et sort hull (Klausen et al., 2013, s. 157).

Noen av deltakerne våre mente imidlertid at deltakelsen deres var meningsløs, og sa at de ikke trodde at forslagene deres ville bli lyttet til. Dette illustrerer avmakt; følelsen av å være oppgitt, nedstemt og å tenke at ingenting nytter (Hutchinson, 2010, s. 17). For å unngå avmaktsfølelse blant HMSMs målgruppe bør det derfor rettes et fokus mot å vise deltakerne i både masterprosjektet og HMSMs fokusgruppeintervju at de har blitt hørt. Å bekjempe avmaktsfølelse er også sentralt i SIMOT, ved å ha et fokus på å informere deltakerne om at deltakelsen deres er viktig og nyttig. Slik ivaretar en medvirkningsprinsippet i enda større grad og øker deltakernes tro på egne evner, som er grunnleggende for å drive samfunnsarbeid (Henriksbø & Sudmann, 2011, s. 52). Gjennom vår funksjon som bindeledd mellom HMSM og målgruppen, har vi gitt råd om å involvere målgruppen også i de resterende fasene i prosjektet. Det vil øke sjansen HMSM har til å nå Arnsteins (1969, s. 223-224) nivå 6 eller 7, der et partnerskap og samarbeid mellom myndighetene og målgruppen er sentralt, og Harts sjette deltakelsesnivå (1992, s. 12-13). Dersom nivåene nås, vil masterprosjektet og HMSM unngå fallgraven tokenisme og bekjempe avmaktsfølelse.

Barnekonvensjonen stadfester at menneskerettighetene også gjelder for barn, og at de har krav på spesiell beskyttelse og å bli hørt (FN-sambandet, 2020). Rettighetene må også gjelde i de digitale arenaene, som i dag fungerer som en ny form for samfunn (Twelvetrees, 2017, s. 4-5). Det er flere aspekt ved sosiale media som kan være skadelig for barn og unges helse (Bufdir, 2020), og det er noe som må bekjempes for å oppfylle Barnekonvensjonens krav. Det som er utfordrende i den forbindelse er det faktum at digitale arenaer ofte er eid av private selskap, som ikke blir holdt ansvarlig av en stat eller et overnasjonalt organ (Leetaru, 2018). På bakgrunn av kommentarer vi fikk fra våre deltakere om at de syns SIMOT var et fint tiltak i seg selv,

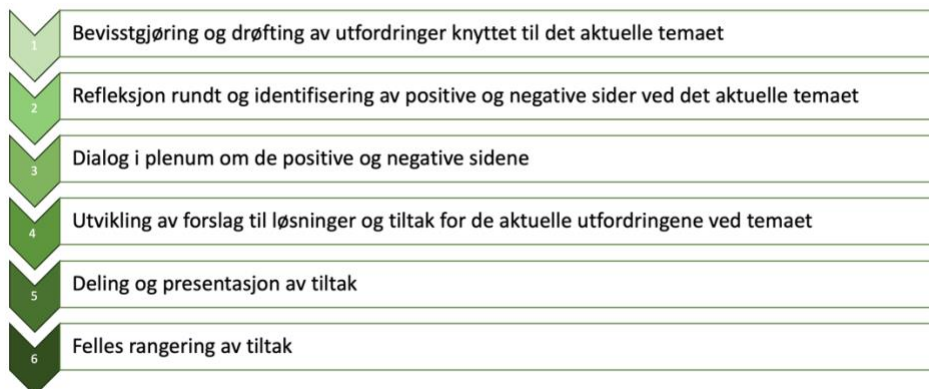
mener vi at medvirkningsprosesser kan fungere som et godt verktøy for både tiltaksutvikling, men også for å gi barn og unge opplæring i trygg og hensiktsmessig internettbruk, slik som Bufdir (2020) trekker frem som viktig i et samfunn hvor SOME stadig blir en større del av vår hverdag. Det vil derfor være viktig med en innsats i å utvikle gode metoder for medvirkning også for å ivareta barn og unges, og resten av befolkningens, rettigheter, trivsel og livskvalitet.

7.1 VIDEREUTVIKLING AV SIMOT

SIMOT er en fleksibel modell for tilrettelegging for medvirkning, og hvilke spørsmål som stilles i den kan tilpasses mange tema. Våre erfaringer tilsier at det er en god modell for å drive medvirkningsprosesser innen akkurat vårt tema og med vår målgruppe. SIMOT trenger imidlertid å bli brukt i andre sammenhenger og kontekster, slik at det kan undersøkes om det for eksempel må innføres mer fleksibilitet i modellen for at den skal være mer tilpasningsdyktig og anvendelig for ethvert tema og målgruppe. Som nevnt i forrige kapittel må det også tas høyde for hvor stor målgruppen i det aktuelle arbeidet er, og om det er en målsetting at funnene skal være representative for den.

Vi avslutter oppgaven med å gi vår endelige illustrasjon av modellen SIMOT og ønsker at våre erfaringer med den vil være nyttige for andre som skal drive medvirkningsprosesser tilknyttet tiltaksutvikling.

SIMOT

Figur 4: SIMOTs endelig plan

REFERANSELISTE

- Aalen, I. (2015). *Sosiale Medier*. Fagbokforlaget.
- Allcott, H. & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives* 31(2), 211–236.
<https://web.stanford.edu/~gentzkow/research/fakenews.pdf>
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216-224.
- Astray, A., Alonso, D. & Alonso, A. (2014). Community Knowledge and Practices After the Postmodern Epistemic Framework. I A. K. Larsen., V. Sewpaul., & G. O. Hole (Red.), *Participation in Community Work: International Perspectives* (s. 30-39). Routledge.
- Aubrey, C., David, T., Godfrey, R., Thompson, L., Godfrey, R., Aubrey, P. C., Thompson, L., & Godfrey, R. (2000). *Early childhood educational research : Issues in methodology and ethics*. Taylor & Francis Group.
- Banks, S., Butcher, H., Orton, A. & Robertson, J. (2013). *Managing Community Practice. Principles, policies and programmes* (2. utg.). The Policy Press.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir] (2020, 29.april). *Barn og unges mediebruk*.
https://www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/fritid/barn_og_unges_mediebruk/
- Bergen Kommune. (2021, 3. juni). *Helsefremmende miljø på sosiale medier*.
<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/folkehelse/prosjekt/helsefremmende-miljo-pa-sosiale-medier>
- Berryman, C., Ferguson, C. J. & Negy, C. (2018). Social Media Use and Mental Health Among Young Adults. *Psychiatric Quarterly*, 2018(89), 307-314.

- Brottveit, G. (2018a). Den kvalitative forskningsprosessen og kvalitative forskningsmetoder. I Brottveit, G. (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 84-105). Gyldendal.
- Brottveit, G. (2018b). Analyse av kvalitative materialer i et vitenskapsteoretisk perspektiv. I Brottveit, G. (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 129-152). Gyldendal.
- Busso, L. D. (2018). Å bli en etisk forsker. I Brottveit, G. (Red.), *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder: Om å arbeide forskningsrelatert* (s. 118-128). Gyldendal.
- Chambers, S. (2021). Truth, Deliberative Democracy, and the Virtues of Accuracy: Is Fake News Destroying the Public Sphere?, *Political Studies*, 69(1), 147–163.
<https://doi.org/10.1177/0032321719890811>
- Creswell, J. W., & Poth, W. (2018). *Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches* (4. utg.). SAGE Publications.
- Dowling, R. (2010) Power, Subjectivity and Ethichs in Qualitative Research. I I. Hay (Red.), *Qualitative Research Methods in Human Geography* (s. 26-39). Oxford University Press.
- Eriksen, I. M., Sletten, M. A., Bakken, A. & Von Soest, T. (2017). *Stress og press blant ungdom: Erfaringer, årsaker og utbredelse av psykiske helseplager* (NOVA Rapport 6/17). NOVA.
- FN-sambandet. (2020, 21.12). *Barnekonvensjonen*. FN. <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>
- FN-sambandet. (2021, 01. mars). *Mindre ulikhet*. FN. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/mindre-ulikhet>
- Folkehelseinstituttet. (2018, 15. januar). *Psykisk helse i Norge*. FHI.
<https://www.fhi.no/publ/2018/psykisk-helse-i-norge/>

- Folkehelseinstituttet. (2020, 17. desember). *Livskvalitet og psykisk helse under koronaepidemien november-desember 2020*. FHI.
<https://www.fhi.no/div/helseundersokelser/fylkeshelseundersokelser/livskvalitet-og-psykisk-helse-under-koronaepidemien--nov-des-2020/>
- Folkehelseloven. (2020). *Lov om folkehelsearbeid* (LOV-2011-06-24-29). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>
- Freire, P. (1999). *De undertryktes pedagogikk* (S. Lie, Overs.). (Opprinnelig utgitt 1970).
- Gottfried, J. & Shearer, E. (2016, 26. mai). *News Use across Social Media Platforms 2016*. Pew Research Center. <https://www.journalism.org/2016/05/26/news-use-across-social-media-platforms-2016/>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Halvorsen, K. (2004). *Forskningsmetode for helse- og sosialfag: En innføring samfunnsvitenskapelig metode*. Cappelen akademisk forl.
- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From Tokenism to Citizenship*. UNICEF International Child Development Centre.
- Hart, R. A. (2007). Stepping Back from 'The Ladder': Reflections on a Model of Participatory Work with Children. I A. Reid, B. B. Jensen, J. Nickel, & V. Simovska (Red.), *Participation and Learning: Perspectives on Education and the Environment, Health and Sustainability* (s. 19-31). Springer Netherland.
- Hellevik, O. (1997). *Sosiologisk metode*. Universitetsforlaget.
- Helsedirektoratet (2017, 12. april). *Brukermedvirkning*.
<https://www.helsedirektoratet.no/tema/brukermedvirkning>

- Helsedirektoratet. (2019, 8. april). *Program for folkehelsearbeid i kommunene*.
<https://www.helsedirektoratet.no/tema/folkehelsearbeid-i-kommunen/program-for-folkehelsearbeid-i-kommunene#bakgrunnforprogrammet>
- St.meld. 47 (2008-2009). *Samhandlingsreformen: Rett behandling – på rett sted – til rett tid*.
Helse- og omsorgsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/d4f0e16ad32e4bbd8d8ab5c21445a5dc/no/pdfs/stm200820090047000dddpdfs.pdf>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2019). *Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023: Kortversjon*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-helse--og-sykehusplan-2020-2023/id2679013/>
- Henriksbø, K. & Sudmann, T. T. (2011). Kollektiv handling skaper endring. *Fontene*, 12(11), 51-56.
- Hordaland fylkeskommune. (2018). *Kvalitetsmelding: Vidaregåande opplæring 2017/18*.
<https://www.hordaland.no/globalassets/for-hfk/rapportar-og-statistikk/andre-rapportar---pdf/kvalitetsmelding-vidaregaande-opplaring-2017.18.pdf>
- Hugman, R. & Bartolomei, L. (2014). The ethics of participation in community work practice. I Larsen, A.K., Sewpaul, V., & Hole, G.O (Red.), *Participation in Community Work: International Perspectives* (s. 19-29). Routledge.
- Hutchinson, G. S. (2010). *Samfunnsarbeid: Mobilisering og deltakelse i sosialfaglig arbeid*. Gyldendal Akademisk.
- Hsieh, H. & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*. 15(9), 1277-1288.
- Ipsos. (2021). *Ipsos SoMe-tracker Q1'21*. Hentet fra <https://www.ipsos.com/nb-no/ipsos-some-tracker-q121>

Kemp, S. (2019, 30. januar). *Digital 2019: Global Internet Use Accelerates*. We Are Social.
<https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>

Klausen, K., Arnesen, S., Christensen, D. A., Folkestad, B., Hanssen, G. S., Winsvold, M & Aars, J. (2013). *Medvirkning med virkning? Innbyggermedvirkning i den kommunale beslutningsprosessen* (NIBR/Uni Rokkansenteret).
<https://www.ks.no/contentassets/0880c768a7af4f239a17c24500264bc5/Samarbeidsrapport-NIBR-UniRokkansenteret-2013-web.pdf>

Kleven, Ø. (2019, 4. februar). *Lav valgdeltakelse blant unge voksne*. SSB.
<https://www.ssb.no/valg/artikler-og-publikasjoner/lav-valgdeltakelse-blant-unge-voksne>

Kommuneloven. (2018). *Lov om kommuner og fylkeskommuner* (LOV-2018-06-22-83).
Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>

Larsen, A. K., Sewpaul, V. & Hole, G. O. (2014). *Participation in Community Work: International Perspectives* (s. 1-15). Routledge.

Lazer, D. M. J., Baum, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., Metzger, M. J., Nyhan, B., Pennycook, G., Rothschild, D., Schudson, M., Sloman, S. A., Sunstein, C. R., Thorson, E. A., Watts, D. J., Zittrain, J. L. (2018). The Science of Fake News: Addressing Fake News Requires a Multidisciplinary Effort. *Science*, 359(6380), 1094–1096.
https://scholar.harvard.edu/files/mbaum/files/science_of_fake_news.pdf

Ledwith, M. (2011) *Community development: a critical approach*. Policy Press.

Leetaru, K. (2018, 23. november). *Should Social Media Be Held Accountable For The Atrocities and Deaths It Facilitates?*. Forbes.
<https://www.forbes.com/sites/kalevleetaru/2018/11/23/should-social-media-be-held-responsible-for-the-atrocities-and-deaths-it-facilitates/?sh=290b723638ec>

- Medietilsynet. (2016). *Barn og medier 2016: 9–16 åringers bruk og opplevelse av medier*.
https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2016_barnogmedier.pdf
- Medietilsynet. (2021, 5. april). *Barn og sosiale medier: Dette bør du vite*.
<https://www.medietilsynet.no/barn-og-medier/sosiale-medier/>
- Montin, S. (2007). Mobilizing for participatory democracy? The case of democracy policy in Sweden. I T. Zittel, & D. Fuchs (Red.), *Participatory Democracy and Political Participation* (s. 187-201). Routledge.
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Osler, A. & Starkey, H. (2010). *Teachers and Human Rights Education*. Trentham.
- Parry, J. & Wright, J. (2003). Community participation in health impact assessments: intuitively appealing but practically difficult. *Bulletin of the World Health Organization : the International Journal of Public Health*, 81(6), 388.
<https://apps.who.int/iris/handle/10665/72019>
- Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling* (LOV-2008-06-27-71). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- Regjeringen. (2021, 11. juni). *Oversikt over nasjonale tiltak*.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/oversikt-over-nasjonale-tiltak/id2826828/>
- Riksrevisjonen. (2015). *Riksrevisjonens undersøkelse av offentlig folkehelsearbeid*. Dokument 3:11 (2014–2015). <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2014-2015/offentligfolkehelsearbeid.pdf>

- Sen, K. (2020, 18. august). *Five ways coronavirus is deepening global inequality*.
<https://theconversation.com/five-ways-coronavirus-is-deepening-global-inequality-144621>
- Skogen, J. C., Smith, O. R. F., Aarø, L. E., Siqveland, J. & Øverland, S. (2018). *Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelse tiltak. En kunnskapsoversikt*. FHI.
https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/barn_og_unge_psykiske_helse_forebyggende.pdf
- Taylor, M. & Presley, F. (1987). *Community Work in the UK 1982-6: A Review and Digest of Abstracts*. Library Association.
- Türunen, P. (2013). *Deltagardemokratiske og systemiske metoder for komplekse samfunnsfrågor och samhällsentreprenørskap: Et komparativt perspektiv*. Working Papers – Department of Sociology and Work Science, 2013(01). Göteborgs Universitet.
- Twelvetrees, A. (2017). *Community Development, Social Action and Social Planning*. Palegrave.
- United Nations. (1990). Convention on the Rights of the Child. (Res. 44/45). Tilgjengelig fra:
<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Udir. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>
- Wong, N. T., Zimmerman, M. A., & Parker, E. A. (2010). A Typology of Youth Participation and Empowerment for Child and Adolescent Health Promotion. *American Journal of Community Psychology*, 46(1-2), 100-114.
- Ågotnes, G., Tuqiri, K., & Eriksen, K. Å. (2021). Re-Imagining Participation in Processes of Facilitation: a Case for 'Humble Assertiveness'. I K. Manley, V. Wilson & C. Øye

(Red.), *International Practice Development in Health and Social Care* (s. 147-158).

John Wiley & Sons Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781119698463.ch11>

VEDLEGG

Vedlegg 1: *Informasjonsskriv*

Vedlegg 2: *Powerpoint*

OVERSIKT OVER FIGURER OG BILDER

Figur 1: *Arnsteins stige*

Figur 2: *Harts stige*

Figur 3: *SIMOTs tentative plan*

Figur 4: *SIMOTs endelige plan*

Bilde 1: *Powerpoint-slide i klasserom*

Bilde 2: *Plakater med post-it-lapper*

Bilde 3: *Oversikt på tavle*

Bilde 4: *Hateblocker*

Bilde 5: *Hateblocker logo*

Informasjon om forskningsprosjektet

”Samfunnsarbeid i kommunalt folkehelsearbeid: ungdommers medvirkning i tiltaksutvikling»?

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for dette forskningsprosjektet og hva prosjektet innebærer for deg.

Formål

Helsedirektoratet holder nå på med en storsatsning på barn og unge og psykisk helse. Kommunene har ansvar for lokal folkehelse. Bergen Kommune (BK) har derfor startet samarbeidsprosjektet «Helsefremmende miljø på sosiale medier» der de, sammen med Vestland Fylkeskommune og Høgskulen på vestlandet (HVL), vil undersøke hvordan sosiale medier påvirker unges psykiske helse. Målet med prosjektet er å utvikle tiltak som skal fungere helsefremmende på miljøet på sosiale medier.

Det at unge får medvirke i prosessen er viktig. Masterstudentene, Anette Næss og Marit Burkeland-Lie, på Samfunnsarbeid ved HVL er påkoblet BKs prosjekt for å sikre unges medvirkning. I masteroppgaven deres: «Samfunnsarbeid i kommunalt folkehelsearbeid: ungdommers medvirkning i tiltaksutvikling» vil de undersøke «Hvordan kan en ved bruk av metoder og prinsipper fra Samfunnsarbeid arbeide for å sikre ungdommers medvirkning i tiltaksutvikling tilknyttet kommunalt folkehelsearbeid».

Hva innebærer prosjektet for deg?

Tiltaksutviklingsverkstedet som du i dag deltar på skal sikre unges medvirkning i tiltaksutviklingsfasen av kommunens prosjekt. Verkstedet kan også beskrives som en idedugnad. Gjennom dette prosjektet kan unge komme med innspill til kommunen om hva som kan bedre miljøet på sosiale medier eller hvordan sosiale medier kan brukes i helsefremmende arbeid. Innspillene vil videreformidles til kommunen. Funnene fra verkstedet, sammen med en vurdering av i hvilken grad unges innspill blir hørt, vil bli publisert i masteroppgaven høsten 2021.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

HVL er ansvarlig for prosjektet. Bergen Kommune er ekstern oppdragsgiver som inviterte masterstudentene til å bistå for å sikre medvirkning.

Hva innebærer det for deg å delta?

Verkstedet vil vare i tre skoletimer. Fokuset er å finne løsninger på et overordnet problem gjennom at du bidrar med innspill og ideer. Vi vil bruke deltakende observasjon som metode, der den deltakerdemokratiske metoden OPERA danner rammene.

Verkstedet dekker flere tema som er i fokus i læreplanverket som deltakelse og medvirkning, og folkehelse og livsmestring. Deltakelsen din kan derfor bidra til egen kunnskapsutvikling, men arbeidet ditt vil ikke vurderes.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker opplysninger

Vi vil ikke samle inn personopplysninger. Dataene som vil kun benyttes til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Navnet på skolene som har deltatt vil bli anonymisert i masteroppgaven.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

- Marit Burkeland-Lie, Student ved HVL; 576819@stud.hvl.no
- Anette Næss, Student ved HVL; 583265@stud.hvl.no
- Gudmund Ågotnes, Førsteamanuensis ved HVL; gudmund.agotnes@hvl.no
- Randi T. Hella, Prosjektansvarlig i Bergen Kommune;
randi.hella@bergen.kommune.no
- Trine Anikken Larsen, personvernombud ved HVL;
Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

HELSEFREMME MILJØ PÅ SOSIALE MEDIER

Medvirkning i
tiltaksutvikling

HVEM ER VI?

- Masterstudenter i Samfunnsarbeid
- Samarbeid med Bergen Kommune

Hva er vi opptatt av?

- Unge menneskers mulighet til å få si sin mening og å bli hørt
- Utvikle gode tiltak som reflekterer ønskene fra dem tiltakene berører

HVA DREIER PROSJEKTET VÅRT SEG OM?

- Sosiale medier og psykisk helse
- Helsefremmende arbeid
- Utvikle tiltak som skaper et mer helsefremmende miljø på sosiale medier
- Demokrati, deltakelse og medvirkning

Sosiale medier og psykisk helse

Link: <https://spark.adobe.com/video/nOdL1vsLq3bhd>

STASJONSARBEID

- 5 stasjoner med ulike oppgaver
 - Løsningsorientert
 - Det finnes ingen fasitsvar
 - Vi trenger deres hjelp!
-
- Er noen av oppgavene uklare?
Si ifra og vi hjelper dere!

STASJON 1:

Link: <https://spark.adobe.com/video/Xte15KtLGHG1F>

STASJON 1:

UTFORDRINGER PÅ SOSIALE MEDIER

1. Anonymitet og stygge kommentarer
 2. Ekskludering
 3. Ensomhet blir synlig; andre kan se hvor mange venner du har, hvilke private grupper du er med i, og hvor mange likes og kommentarer du får
 4. Forventninger om å få med seg alt, like og kommentere
- Hva er roten til problemet i de ulike utfordringene?
 - Hvordan kan en løse utfordringene? Hva må gjøres for å unngå de?

STASJON 2: RANGERING

1. Gruppen skal lage en liste med 5 sosiale medier (apper, plattformer, arenaer) eller tiltak (nettsider, personer, kampanjer osv.) som blir brukt regelmessig av gruppemedlemmene.
 2. Gruppen får utlevert en plakat og post-it-lapper. Velg en person på gruppen som har ansvar for disse.
 3. Ranger de sosiale mediene med post-it-lapper på plakaten, fra best til verst med tanke på om de har positiv eller negativ påvirkning på psykisk helse.
 4. Diskuter og begrunn hvorfor noen er bra for psykisk helse eller er helsefremmende, og drøft hva som kan gjøre de som ikke er det bedre.
- ♥ Med psykisk helse mener vi velvære; ha derfor fokus på hvordan sosiale medier gjør med trivsel, glede osv., og ikke på diagnoser.

STASJON 3:

DISKUSJON OM STASJON 2

1. Alle gruppene deler hvilke sosiale medier eller tiltak som er øverst på listen sin og hvem som er nederst. Alle får mulighet til å forklare hvorfor de har rangert listen sin slik som de har.
 2. Marit skriver ned på tavlen hvilke sosiale medier og tiltak som hver gruppe har plassert øverst og nederst.
 3. Er det noen sosiale medier eller tiltak som blir nevnt ofte?
-

STASJON 4:

LAG DERES EGNE TILTAK

- Bruk det dere har lært og diskutert på de tidligere postene til å lage deres egne tiltak for et bedre miljø på sosiale medier.
- Tiltakene kan være på sosiale medier eller de kan være på fysiske arenaer som skolen, helsestasjon, bibliotek o.l.
- Her er det rom for kreativitet og det er ingen fasit på hvordan dere kan løse denne oppgaven.
- Dere kan velge hvordan dere vil presentere tiltaket og hvilke verktøy dere vil bruke, men her er noen forslag til digitale verktøy dere kan bruke; Adobe Spark, WeVideo, PowerPoint.

STASJON 5:

DEL TILTAKET DERES MED RESTEN AV KLASSEN

